

**МВС УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА І
КІБЕРБЕЗПЕКИ**

Кафедра конституційного та міжнародного права

МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

**Навчально-методичний посібник
Для підготовки фахівців
освітнього ступеня «бакалавр»
галузь знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»**

Одеса 2021

**МВС УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА І КІБЕРБЕЗПЕКИ

Кафедра конституційного та міжнародного права

МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

Навчально-методичний посібник

Для підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр»
галузь знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Одеса-2021

УДК 341.231(072)
Ю 83

*Обговорено та схвалено на засіданні кафедри
конституційного та міжнародного права
Протокол від 14 грудня 2020 року № 5*

*Обговорено та схвалено навчально-методичною радою
Одеського державного університету внутрішніх справ
Протокол від 23 лютого 2021 року № 9*

Укладачі:

Юрченко М. М., кандидат політичних наук, доцент,
завідувач кафедри конституційного та міжнародного права
Одеського державного університету внутрішніх справ.

Костова Н. І., кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри
конституційного та міжнародного права Одеського державного
університету внутрішніх справ.

Рецензенти:

Давидова І. В. – д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права
Національного Університету «Одеська юридична академія»

Резніченко С. В. – к.ю.н., професор, професор кафедри цивільно-правових
дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ

Ю 83 Міжнародний захист прав людини: Навчально-методичний посібник / Уклад. Юрченко М. М., Костова Н. І. – Одеса: ОДУВС, 2021. – 110 с.

У навчально-методичному посібнику містяться матеріали, що сприяють вивченню навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини». Посібник розроблений відповідно до робочої програми для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» (галузь знань 26 «Цивільна безпека» спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність») для студентів денної та заочної форми навчання). Навчально-методичний посібник містить програму навчальної дисципліни з методичними вказівками за кожною темою, планами практичних занять та завданнями для самостійної роботи. У посібнику наведено перелік рекомендованої літератури, яку необхідно використовувати студентам при підготовці до практичних, семінарських занять та заліку.

Навчально-методичний посібник розрахований на здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» та науково-педагогічних працівників (галузь знань 26 «Цивільна безпека» спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність») для студентів денної та заочної форми навчання).

УДК 341.231(072)
© Юрченко М. М., Костова Н. І., 2021

ВСТУП

Міжнародний захист прав людини є навчальною дисципліною, яка вивчає теорію та практику забезпечення прав і свобод людини в міжнародному просторі, тобто погоджені державами загальнолюдські стандарти прав і свобод особистості, обов'язкові державні заходи щодо забезпечення прав і свобод та охорона їх від різних посягань, а також надання можливості самій особі можливості реалізувати та юридично захищати свої права і свободи. В основу цього покладено принцип поваги прав людини і основних свобод, що передбачає їх загальне значення: по-перше, повноту суб'єктивних прав особи з точки зору їх наявності та внутрішнього змісту; по-друге, їх поширення на всіх без винятку людей; по-третє, залучення всіх держав у відповідні дії по забезпеченню цих прав; по-четверте, єдине шанобливе ставлення до основних прав і свобод як в повсякденних умовах, так і в умовах надзвичайного стану або під час збройних конфліктів. Загальна цінність прав і свобод може бути гарантована лише за умови загального для всіх характеру правового регулювання та правового захисту.

Актуальність даного курсу полягає в забезпеченні поінформованості та сприянні в оволодінні сучасними знаннями в сфері міжнародного захисту прав людини, вивченню основних понять та принципів Загальної декларації прав людини, Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод з метою захисту прав громадян України в Європейському Суді.

При вивченні даного курсу застосовуються наступні форми навчальної роботи: лекційні, практичні та семінарські заняття, проведення консультацій, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, самостійна робота, складання рубіжного контролю здобувачами вищої освіти.

Метою даного курсу є глибоке усвідомлення студентами особливостей міжнародного захисту прав людини в правоохоронній діяльності, поглиблення студентами необхідних знань щодо міжнародного захисту прав людини під час здійснення міжнародного співробітництва в правоохоронній сфері. Це передбачає більш ґрунтовне вивчення міжнародних стандартів, напрямків співробітництва, форм і методів діяльності, спрямованих на забезпечення ефективності юрисдикційної діяльності під час надання проведення окремих процесуальних дій, видачі осіб, перейняття кримінального переслідування.

Завданням є оволодіння теоретичними та практичними знаннями про правову природу та юридичну сутність прав і свобод людини, форм та способів їх реалізації, а також про рівні та складові елементи юридичного механізму захисту прав і свобод людини; набуття професійних практичних навичок щодо визначення, обрання та реалізації найбільш ефективних засобів захисту прав людини. Студенти вивчаючи навчальну дисципліну «Міжнародний

захист прав людини» мають використовувати знання набуті при вивченні навчальних дисциплін «Теорія держави та права», «Конституційне право», «Міжнародне право», «Право Європейського союзу» та інші галузі права.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **вміти**: - застосовувати в своїй професійній діяльності природні та позитивні права закріплені у міжнародно-правових актах та національному законодавстві;

- враховувати процеси еволюції прав людини впродовж розвитку цивілізації;
- користуватися міжнародно-правовою термінологією у сфері захисту прав людини.

Студенти під час вивчення навчального матеріалу з викладачем або самостійно повинні навчитися орієнтуватися в системі законодавства, правильно тлумачити чинне законодавство, розуміти механізми роботи Інтерполу, Європолу та Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва. За своїї процедури звернення до іноземних правоохоронних органів.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- суть, поняття, предмет, метод, завдання, функції, принципи навчальної дисципліни;

- чинне законодавство;

- розуміти правову природу та суть інституту міжнародної правової допомоги та механізми міжнародної співпраці між правоохоронними органами сучасних країн.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» здобувач вищої освіти повинен отримати певний набір спеціальних та загальних компетентностей необхідних для здійснення правоохоронної діяльності.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма – 1; заочна форма – 5; заочна форма - 3	Галузь знань 26 «Цивільна безпека»	Варіативна за вибором студента		
	Спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»			
Модулів – 1	Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Рік підготовки:		
Змістових модулів – 2		3-й	3-й, 4-й	2-й,
Загальна кількість годин: денна форма – 30; заочна форма – 150; заочна форма – 90		Семестр		
		6-й	6-й, 7-й	4-й
		Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2		6 год.	4 год.	10 год
		Семінарські		Практичні
		8 год.	2 год.	2 год
				Семінарські
		2 год		
		Самостійна робота		
		16 год.	144 год.	76 год
		Індивідуальні завдання:		
Вид контролю: залік	Вид контролю: залік	Вид контролю: залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної та практичної роботи становить:

для денної форми навчання – 14/16

для заочної форми навчання – 6/144

для заочної форми навчання – 12/2/76

КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ ПРИ ВИВЧЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 3. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 4. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. ЗК 5. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій. ЗК 6. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності у галузі права (СК)	СК 1. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів. СК 2. Повага до честі та гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи. СК 3. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. СК 4. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. СК 5. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК 6. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Поняття та загальні положення про захист прав людини

Тема 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВ ЛЮДИНИ

Підходи до класифікації прав в свобод людини і громадянина. Поняття прав і свобод. Права людини і права громадянина. Класифікація права людини за періодами їх виникнення. Класифікація прав людини за сферою їх існування. Політичні права. Економічні права. Соціальні права. Культурні права. Класифікація прав за можливістю обмеження. Абсолютні права. Відносні права. Класифікація прав за способом реалізації. Колективні та індивідуальні права.

Тема 2. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ У ДІЯЛЬНОСТІ ООН

Статут ООН, Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. Рада ООН з прав людини. Верховний Комісар ООН з прав людини. Процедура 1235. Процедура 1503. Комітет із прав людини. Комітет із економічних, соціальних та культурних прав. Комітет із ліквідації дискримінації щодо жінок. Комітет із прав дитини. Комітет проти катувань. Комітет із ліквідації расової дискримінації. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН). Діяльність Комісії ООН з положення жінок (CSW) у сприянні гендерної рівності та розширення можливостей жінок.

Тема 3. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПІ. РЕГІОНАЛЬНІ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. Європейський суд із прав людини: юрисдикція та процедура звернення. Діяльність статутних органів Ради Європи в частині захисту прав людини. Виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні. Європейська соціальна хартія (переглянута). Комітет Ради Європи проти катувань. Діяльність ОБСЄ в частині захисту прав людини.

Поняття і зміст Африканської системи захисту прав людини. Історія розвитку Африканської системи захисту прав людини. Африканська хартія прав людини і народів. Банжувська хартія. Організація африканської єдності. Африканський союз. Поняття і зміст Американської системи захисту прав людини. Історія розвитку Міжамериканської системи захисту прав людини.

Американська конвенція прав людини. Організація американських держав. Американський суд з прав людини. Поняття і зміст Міжарабської системи захисту прав людини. Історія розвитку Міжарабської системи захисту прав людини. Арабська хартія прав людини. Ліга арабських держав. Арабський суд з прав людини. Захист прав людини в рамках АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії).

Тема 4. ПРАВО НА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ. ЗАБОРОНА КАТУВАНЬ, НЕЛЮДСЬКИХ АБО ТАКИХ, ЩО ПРИНИЖУЮТЬ ГІДНІСТЬ, ВИДІВ ПОВОДЖЕННЯ АБО ПОКАРАННЯ. ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ

Поняття особистих (громадянських) прав. Право на життя. Початок життя. Обсяг та складові права на життя. Момент закінчення життя. Штучне переривання вагітності у контексті права на життя. Евтаназія у контексті права на життя. Позитивні зобов'язання держави щодо права на життя. Негативні зобов'язання держави щодо права на життя. Можливі випадки обмеження права на життя. Справа «МакКан проти Сполученого Королівства». Справа «Ламберт та інші проти Франції». Справа «Прітті проти Сполученого Королівства». Обсяг та складові заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки чи покарання. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки чи покарання. Зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки чи покарання

Поняття та зміст права на свободу та особисту недоторканість. Можливі випадки і умови обмеження права на свободу та особисту недоторканість. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо права на свободу та особисту недоторканість. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу та особисту недоторканість. Справа «Харченко проти України».

Тема 5. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Права людини як загальнолюдська цінність: поняття, генеза. Покоління прав людини. Ознаки прав людини та громадянина, їх класифікація. Універсальні міжнародно-правові документи у сфері прав людини. Міжнародно-правове регулювання прав людини на регіональному рівні. Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності. Національна система прав людини та громадянина. Національні та міжнародні механізми захисту прав людини. Права людини як загальнолюдська цінність. Міжнародна хартія прав людини як основа сучасної системи прав і свобод людини. Рішення Європейського суду з прав людини як оцінка діяльності національних правоохоронних органів. Особисті права і свободи людини і громадянина в законодавстві України та міжнародних договорах. Історичні передумови появи та етапи розвитку прав людини. Характеристика основних прав людини, абсолютні права. Відображення міжнародних стандартів прав людини у законодавстві України. Американська система міжнародного захисту прав людини. Міжнародні механізми захисту прав людини.

Тема 6. ПРАВО НА ПОВАГУ ДО ПРИВАТНОГО Й СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ, ЖИТЛА ТА КОРЕСПОНДЕНЦІЇ. СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ ТА РЕЛІГІЇ

Обсяг та складові права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Зобов'язання держави щодо права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Справа «Класс та інші проти Німеччини». Поняття свободи віросповідання. Поняття свободи совісті. Обсяг та складові права на свободу думки, совісті та релігії. Свобода вираження поглядів. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо свободи совісті та релігії. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо свободи вираження поглядів. Справа «Коккінакіс проти Греції».

Тема 7. ПРАВО НА СВОБОДУ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ. СВОБОДА ЗІБРАНЬ ТА ОБЄДНАННЯ. ПРАВО НА ВЛАСНІСТЬ ТА ЗАБОРОНА ДИСКРИМІНАЦІЇ

Обсяг та складові права на свободу вираження поглядів. Обсяг та складові права на свободу вираження поглядів. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу вираження поглядів. Справа «Лінгенс проти Австрії». Поняття свободи віросповідання. Поняття свободи совісті. Обсяг та складові права на свободу думки, совісті та релігії. Свобода вираження поглядів. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо свободи совісті та релігії.

Обсяг та складові права на власність. Зобов'язання держави щодо права на власність. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на власність Справа «Луїзіду проти Туреччини» Обсяг та складові заборони дискримінації. Зобов'язання держави щодо заборони дискримінації. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони дискримінації.

Змістовий модуль 2.

Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності. Загальна характеристика основних прав і свобод.

Справи Європейського суду з прав людини.

Тема 8. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Загальні засади обмеження прав і свобод людини. Межі реалізації прав і свобод людини. Мета обмеження прав і свобод людини. Підстави та порядок обмеження прав і свобод людини. Обмеження прав людини з метою забезпечення національної безпеки, громадського порядку, здоров'я населення, екологічного благополуччя та громадської моралі.

Механізм обмеження прав людини в умовах воєнного стану. Правовий режим воєнного стану. Порядок уведення та скасування воєнного стану. Гарантії прав і свобод людини в умовах воєнного стану. Відповідальність за порушення прав людини в умовах воєнного стану.

Механізм обмеження прав людини в умовах надзвичайного стану. Правовий режим надзвичайного стану. Порядок уведення та скасування надзвичай-

ного стану. Відповідальність за порушення прав людини в умовах надзвичайного стану. Мета, підстави та механізм обмеження прав іноземців і осіб без громадянства, що перебувають на території України. Особливості механізму обмеження окремих видів прав і свобод людини. Обмеження свободи слова, таємниці приватного життя, свободи пересування та виборчих прав.

Тема 9. ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Обсяг та складові права на справедливий суд - дієвий засіб юридичного захисту. Зобов'язання держави щодо права на справедливий суд. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на справедливий суд. Справа «Олександр Волков проти України», Справа «Бурмич та інші проти України»

Поняття видачі злочинців (екстрадиції), її сутність. Міжнародно-правова основа інституту видачі злочинців (екстрадиції). Екстрадиційна процедура. Спрощена процедура екстрадиції в Україні: проблеми та перспективи. Сучасні тенденції розвитку та застосування екстрадиції. Інститут видачі злочинців в сучасному міжнародному праві. Екстрадиція як різновид надання взаємної правової допомоги. Міжнародно-правова регламентація видачі злочинців. Порядок здійснення видачі злочинців (екстрадиційна процедура). Роль Інтерполу у здійсненні екстрадиції.

Тема 10. МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ТА ГРУП ОСІБ

Захист прав осіб, що належать до національних та мовних меншин. Захист прав корінних народів. Захист прав жінок. Захист прав дітей. Захист прав осіб із інвалідністю. Захист прав мігрантів, що працюють. Захист прав біженців та внутрішньо переміщених осіб. Захист прав ув'язнених осіб та осіб, які перебувають у місцях несвободи. Захист прав пацієнтів.

Роль Інтерполу у виконанні міжнародних слідчих доручень правоохоронних органів. Міжнародна правова допомога як специфічна форма правоохоронної діяльності. Міжнародно-правові основи надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах. Україна як суб'єкт надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма 3 курс				Заочна форма 3 курс					Заочна форма 2 курс			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі							
		л	с/з	с/р.		л	с/з	с/р	усього	л	с/з	с/р	п/з
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Поняття та загальні положення про захист прав людини													
Тема 1. Загальна характеристика прав людини	2			2	14			14	9	2		7	
Тема 2.Захист прав людини у діяльності ООН	2			2	14			14	7			7	
Тема 3. Захист прав людини в Європі. Регіональні системи захисту прав людини	2			2	14			14	7			7	
Тема 4. Право на життя людини. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів	6	2	4		14			14	11	2	2	7	

поводження або покарання. Право на свободу та особисту недоторканість												
Тема 5. Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності	4	2	2		18	2	2	14	7			7
Тема 6. Право на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Свобода думки совісті та релігії	4			4	14			14	9	2		7
Тема 7. Права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність та заборона дискримінації	2			2	14			14	7			7
Разом за змістовим модулем 1	22	4	6	12	102	2	2	98	57	6	2	49
Змістовий модуль 2. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПРАВ І СВОБОД. СПРАВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.												
Тема 8. Загальні засади обмеження прав і свобод людини	4	2		2	18			18	17	2		13 2

Тема 9. Право на справедливий суд	2			2	14			14	7			7	
Тема 10. Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	2		2		16	2		14	9	2		7	
Разом за змістовим модулем 2	8		2	4	48			46	33	4		27	
Разом за модулем 1	30	6	8	16	150	2	2	144	90	10	2	76	2
Усього годин на навчальну дисципліну	30	6	8	16	150	4	2	144	90	10	2	76	2

Теми семінарських занять
(денна форма навчання 3 курс)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика прав людини	-
2	Захист прав людини у діяльності ООН	-
3	Захист прав людини в Європі. Регіональні системи захисту прав людини	-
4	Право на життя людини. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання. Право на свободу та особисту недоторканість	4
5	Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності	2
6	Право на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Свобода думки совісті та релігії	-
7	Права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність та заборона дискримінації	-
8	Загальні засади обмеження прав і свобод людини	-
9	Право на справедливий суд	-
10	Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	2
Разом		8

Теми семінарських занять
(заочна форма навчання 3 курс)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика прав людини	-
2	Захист прав людини у діяльності ООН	-
3	Захист прав людини в Європі. Регіональні системи захисту прав людини	
4	Право на життя людини. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання. Право на свободу та особисту недоторканість	-
5	Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності	2
6	Право на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Свобода думки совісті та релігії	-
7	Права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність та заборона дискримінації	-
8	Загальні засади обмеження прав і свобод людини	-
9	Право на справедливий суд	-
10	Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	-
Разом		2

Теми семінарських занять
(заочна форма навчання 2 курс)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика прав людини	-
2	Захист прав людини у діяльності ООН	-
3	Захист прав людини в Європі. Регіональні системи захисту прав людини	
4	Право на життя людини. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання. Право на свободу та особисту недоторканість	2
5	Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності	-
6	Право на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Свобода думки совісті та релігії	-
7	Права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність та заборона дискримінації	-
8	Загальні засади обмеження прав і свобод людини	-
9	Право на справедливий суд	-
10	Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	-
Разом		2

Теми практичних занять
(заочна форма навчання 2 курс)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика прав людини	-
2	Захист прав людини у діяльності ООН	-
3	Захист прав людини в Європі. Регіональні системи захисту прав людини	
4	Право на життя людини. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання. Право на свободу та особисту недоторканість	-
5	Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності	-
6	Право на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Свобода думки совісті та релігії	-
7	Права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність та заборона дискримінації	-
8	Загальні засади обмеження прав і свобод людини	2
9	Право на справедливий суд	-
10	Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	-
Разом		2

Теми для самостійного опрацювання
(денна форма навчання 3 курс)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика прав людини	2
2	Захист прав людини у діяльності ООН	2
3	Захист прав людини в Європі. Регіональні системи захисту прав людини	2
4	Право на життя людини. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання. Право на свободу та особисту недоторканість	-
5	Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності	-
6	Право на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Свобода думки совісті та релігії	4
7	Права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність та заборона дискримінації	2
8	Загальні засади обмеження прав і свобод людини	2
9	Право на справедливий суд	2
10	Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	-
Разом		16

Теми для самостійного опрацювання
(заочна форма навчання 3 курс)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика прав людини	14
2	Захист прав людини у діяльності ООН	14
3	Захист прав людини в Європі. Регіональні системи захисту прав людини	
4	Право на життя людини. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання. Право на свободу та особисту недоторканість	14
5	Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності	14
6	Право на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Свобода думки совісті та релігії	14
7	Права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність та заборона дискримінації	14
8	Загальні засади обмеження прав і свобод людини	18
9	Право на справедливий суд	14
10	Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	14
Разом		144

Теми для самостійного опрацювання
(заочна форма навчання 2 курс)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика прав людини	7
2	Захист прав людини у діяльності ООН	7
3	Захист прав людини в Європі. Регіональні системи захисту прав людини	
4	Право на життя людини. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання. Право на свободу та особисту недоторканість	7
5	Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності	7
6	Право на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Свобода думки совісті та релігії	7
7	Права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність та заборона дискримінації	7
8	Загальні засади обмеження прав і свобод людини	13
9	Право на справедливий суд	7
10	Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб	7
Разом		76

Зміст самостійної роботи студентів складається з таких видів робіт: підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі семінарських занять, підсумкового контролю (заліку), опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі, а також виконання творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.

Семінарські заняття

Основною формою семінарського заняття є проведення дискусії з питань, визначених планом семінарського заняття. Під час дискусії студенти повинні продемонструвати належний рівень засвоєння лекційного матеріалу, результати опрацювання нормативних джерел, основної літератури та нормативно-правових актів. Знання та використання рекомендованої додаткової літератури заохочується додатковими балами.

Практичні заняття

Це форма навчального заняття, при якій викладач організує та проводить детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та сприяє формуванню вміння і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань по роботі з документами.

Есе

Есе як вид письмової навчальної роботи представляє собою вид письмової самостійної роботи здобувача вищої освіти, а саме: як твір-міркування невеликого обсягу (1-3 сторінки) з вільною композицією, що виражає індивідуальні міркування студента з конкретного питання, проблеми й свідомо не претендує на повноту й вичерпне трактування теми.

Есе – самостійна творча робота із запропонованої викладачем теми або переліку тем для самостійного вибору студентами та виконується як поза аудиторна робота.

Есе передбачає вираження студентом своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу. Це також вільний стиль з можливими елементами імпровізації. Характерною особливістю есе є його «адресність»: есе спрямоване на підготовленого читача. Тим самим така «адресність» дозволяє студенту зосередити увагу на розкритті нового змісту питання (проблеми).

Самостійна робота

Це форма навчання, при якій студент засвоює необхідні знання, оволодіває вміннями та навичками, навчається плановірно, систематично працювати, мислити, формує свій стиль розумової діяльності. Її відмінність від інших форм навчання полягає в тому, що вона передбачає здатність студента самому організовувати та здійснювати свою діяльність по виконанню поставлених завдань.

Індивідуальні завдання

З метою поглиблення знань із навчальної дисципліни, прищеплення навичок самостійної роботи з літературою пропонується виконання індивідуальних творчих завдань у вигляді написання рефератів за визначеною тематикою. Реферати виконуються на основі самостійного вивчення рекомендованої літератури і законодавства, перелік яких не обмежує ініціативи студента і його можливостей у використанні більш широкого кола наукових досліджень. До літератури відносяться: першоджерела; підручники і навчальні посібники; наукові дослідження (монографії, наукові статті та ін.)

З проблем, досліджених у наукових рефератах, студенти можуть підготувати і виголосити доповіді під час проведення семінарських занять або засідань наукового студентського гуртка.

Крім того, для студентів заочної форми навчання також передбачено виконання домашньої контрольної роботи за визначеною тематикою.

Методи навчання

Вибір методів навчання зумовлений характером пізнавальної діяльності студентів та особливостями навчального процесу у вищій школі. Зокрема, для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

Оцінювання результатів освітньої діяльності

Система оцінювання з навчальної дисципліни *«Міжнародний захист прав людини»* передбачає накопичення 100 балів, які перераховуються в національну шкалу та шкалу оцінювання ЄКТС.

З навчальної дисципліни *«Міжнародний захист прав людини»*, що вивчається впродовж одного семестру.

Види робіт, які складають суму підсумкових балів здобувача вищої освіти:

- робота на семінарських заняттях (аудиторна робота) – 50 балів. Кількість балів за одне навчальне заняття, в залежності від активності та прояву знань і вмінь здобувача вищої освіти, становить: «3», «4» або «5». В кінці семестру науково-педагогічний працівник розраховує суму підсумкового балу за роботу здобувача вищої освіти на семінарських та практичних заняттях за формулою:

$$= \frac{\sum \Pi \quad \sum \text{КБ}}{(\sum \text{кз} \times 5) \times 0,66} \times 50$$

де:

$\sum \Pi$ – підсумковий бал за роботу на семінарських заняттях;

$\sum \text{КБ}$ – сума накопичених балів («3», «4», «5») під час семінарських занять;

$\sum \text{кз}$ – кількість семінарських та практичних занять, передбачених тематичним планом засеместр;

«5» - максимальна кількість балів за одне навчальне заняття;

«0,66» - балансує коефіцієнт;

«50» - максимальна кількість балів, яку може накопичити здобувач вищої освіти на семінарських заняттях.

самостійна робота – 30 балів

- модульна контрольна робота – 10 балів;

- залік – 10 балів;

- наукова робота (як додатковий здобуток) – 10 балів.

Здобувач вищої освіти, який в результаті навчання накопичив до 73-х балів включно, обов'язково складає підсумковий контроль.

Здобувач вищої освіти, який в результаті навчання накопичив 74 і більше балів, має право отримати відповідну кількість балів та оцінку яка їм відповідає за національною шкалою при складанні підсумкового контролю. Здобувач вищої освіти, який бажає покращити свій результат, може складати підсумковий контроль.

Здобувач вищої освіти, який в результаті складання підсумкового контролю сумарно накопичив менше 60-ти балів, допускається до повторного пере складання після закінчення екзаменаційної сесії.

Підсумкові бали вносяться науково-педагогічним працівником в відомість обліку успішності та індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти за шкалою оцінювання ECTS та національною шкалою.

Критерії оцінювання знань

Оцінка «відмінно»/ А – виставляється, якщо здобувач вищої освіти має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; оволодів навиками аналізу, моделювання та адекватного оцінювання ситуації; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних фахівців в даній галузі; викладення матеріалу логічне, послідовне, переконливе і аргументоване.

Оцінка «добре»/ В, С – виставляється, якщо здобувач вищої освіти показав достатній рівень знання курсу; надав правильні, але не зовсім повні визначення термінів; засвоїв основи аналітичного методу; допускає незначні неточності в розкритті окремих теоретичних положень.

Оцінка «задовільно»/ D, E – виставляється, якщо здобувач вищої освіти в цілому засвоїв теоретичний матеріал курсу навчальної дисципліни, але декламує із деякими упушеннями при визначенні основних явищ та процесів; намагається висловити своє ставлення до проблемних питань, хоча і не зовсім аргументовано; вміє аналізувати набуті теоретичні знання і співвідносити їх з конкретними ситуаціями; виклад матеріалу непослідовний, неточний, з наявними помилками.

Оцінка «незадовільно»/ FX, F – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив слабкі (відсутні) знання теоретичного матеріалу навчальної дисципліни; не зміг дати визначення основних категорій та явищ; відсутні знання основних норм і визначень; матеріал викладається непослідовно, нелогічно, фрагментарно та з допущенням помилок.

Оцінка «**зараховано**» – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив достатньо повні знання матеріалу навчальної дисципліни; вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями, дає правильні, хоча і не завжди повні відповіді на поставлені запитання; може допускати неточності у розкритті окремих теоретичних положень, норм та визначень.

Оцінка «**не зараховано**» – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив слабкі знання або повну неготовність щодо вивчення ним матеріалу навчальної дисципліни; не зміг дати визначення основних термінів та визначень; виклад матеріалу непослідовний, нелогічний, фрагментарний, неточний, стислий; повна відсутність переконливості у викладенні матеріалу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За внутрішньою шкалою навчального закладу в балах	За національною шкалою / За шкалою ECTS
	заноситься до відомості обліку успішності
90–100	A/Зараховано
82–89	B/Зараховано
74-81	C/Зараховано
64-73	D/Зараховано
60-63	E/Зараховано
35-59	FX/Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F/Не зараховано з обов'язковим повторним курсом вивчення

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Поняття та загальні положення про захист прав людини.

Тема 1. Загальна характеристика прав людини.

Мета вивчення

Сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про сутність і особливості знань про права людини, розуміти важливість міжнародного співробітництва у правоохоронній діяльності в сфері захисту прав і свобод людини.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) аналізувати питання у сфері захисту прав і свобод людини;
- 2) розрізняти особливості сучасних концепцій у сфері захисту прав і свобод людини;
- 3) демонструвати глибинне розуміння захисту прав і свобод людини;
- 4) використовувати знання у сфері захисту прав і свобод людини.

Питання для розгляду на семінарському занятті.

1. Надайте поняття прав та свобод людини і громадянина, зазначте підходи до їх класифікації.
2. Класифікація прав людини за сферою їх існування. Колективні та індивідуальні права.
3. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності по захисту прав та свобод людини.
4. Місце природно-правової концепції прав людини в юридичному позитивізмі.

Методичні рекомендації

При підготовці до семінарського заняття основну увагу потрібно приділити правам та свободам людини і громадянина, які окреслюють певну сферу автономного існування індивіда, його життєдіяльності як члена суспільства. Ці правові можливості мають розцінюватися як своєрідні юридичні блага, зміст яких полягає у встановленні та гарантуванні певних меж свободи/несвободи особи. Тому права та свободи людини і громадянина є органічною складовою, юридичною частиною особистості як соціальної характерис-

тики людини. Вони формуються історично в ході розвитку людської спільноти, і тому на кожному історичному етапі існує більша або менша сукупність прав і свобод.

Студенту необхідно приділити увагу, що в науковій літературі, міжнародних-правових актах існують різні підходи до класифікації основних прав і свобод людини і громадянина. У залежності від виду суб'єктів розрізняти права людини, права нації, права людства. Права людини розрізняються за часом виникнення («покоління прав людини») – права людини і громадянина першого покоління, права другого покоління і третього покоління. З урахуванням міжнародних-правових актів і стандартів, загальнолюдських вимірів і цінностей складений розділ II Конституції України "Права, свободи та обов'язки людини і громадянина", у якому основні права та свободи людини і громадянина класифікуються по сферах життєдіяльності: громадянські; політичні; соціально-економічні і культурні права і свободи.

Громадянські (особисті) права – права першого покоління, покликані забезпечувати свободу та автономію індивіда як члена громадянського суспільства, його юридичну захищеність від будь-якого незаконного зовнішнього втручання. Ця категорія прав характеризується тим, що держава визнає свободу особи в певній сфері відносин, яка віддана на її розсуд і не може бути об'єктом зазіхань держави. Ці права, що властиві кожній особі, покликані юридично захистити простір дії приватних інтересів, гарантувати можливості індивідуального самовизначення і самореалізації особистості.

До громадянських (особистих) прав і свобод людини відносять: право на життя; право на повагу честі і гідності людини; право на свободу й особисту недоторканність; недоторканність приватного життя, житла; свободу пересування і вибору місця проживання; свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань; свободу вибору національності і вибору мови спілкування; право на судовий розгляд; право на презумпцію невинуватості; свободу вираження поглядів; свободу інформації; свободу від катувань та інших форм нелюдського поводження; таємницю листування.

Політичні права і свободи - важлива категорія суб'єктивних прав і свобод громадянина. Їх цілком правомірно розглядати як забезпечену людині законом і публічною владою можливість участі (як індивідуально, так і колективно) у суспільно-політичному житті держави і здійсненні державної влади. Тим самим долається відчуженість громадянина від держави. Політичні права громадян є неодмінною умовою функціонування всіх інших видів прав, оскільки вони складають органічну основу системи демократії і виступають як цінності, якими влада повинна обмежувати себе і на які має орієнтуватися. Політичні права і свободи є невід'ємним атрибутом цивілізованого суспільства.

До політичних прав відносять: право на управління справами держави; право на звернення; свободу пересування; свободу слова; право на мирні збори; право на створення спілок і об'єднань (асоціацій).

Соціально-економічні права (поряд із культурними правами) відносяться до прав людини другого покоління. Вони стосуються підтримки і нормативного закріплення соціально-економічних умов життя індивіда, визначають положення людини в сфері праці і побуту, зайнятості, добробуту, соціальної захищеності з метою створення умов, при яких люди можуть бути вільні від страху і нужди. Їх обсяг і ступінь реалізованості багато в чому залежить від стану економіки і ресурсів, і тому гарантії їх реалізації в порівнянні з громадянськими і політичними правами першого покоління, менш розвинені. На відміну від інших видів прав людини особливостями соціально-економічних прав є: поширеність на певну область життя людини; допустимість рекомендаційних формулювань базових положень (наприклад, «гідне життя», «справедливі і сприятливі умови праці», «задовільне існування»); залежність реалізації соціально-економічних прав від стану економіки і ресурсів. Ст. 2 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. зазначає, що ці права повинні забезпечуватися поступово і «у максимальних межах наявних ресурсів».

Соціально-економічні права забезпечують людині вільне розпорядження основними чинниками господарської діяльності і захищені державою. До них відносять: право на працю; право на власність; право на підприємництво; право на страйк; право на відпочинок; право на соціальне забезпечення; право на житло; право на достатній рівень життя; право на охорону здоров'я.

Культурні права гарантують духовний розвиток людини, допомагають кожному індивіду стати корисним учасником політичного, духовного, соціального і культурного прогресу. До них відносять право на освіту, право на доступ до культурних цінностей, право вільно брати участь у культурному житті суспільства, право на творчість, право на користування результатами наукового прогресу і їхнього практичного застосування.

Самостійна робота

Завдання № 1

Проаналізуйте діяльність уряду США, Франції, Швеції та визначте ступінь впливу виконавчої влади на соціальні процеси, що пов'язані з захистом прав людини. Складіть порівняльну таблицю.

Завдання № 2

Чи виникають у будь-якій із перелічених ситуацій міжнародно-правові відносини з приводу захисту прав людини: 1) розгляд Судом Європейських співтовариств справи з питань регулювання діяльності ЄС; 2) вчинення громадянином Італії злочину на території України; 3) укладення договору між Україною і США про уникнення подвійного оподаткування; 4) укладення угоди між українською організацією та іноземною фірмою; 5) звернення громадянина України до Європейського Суду з прав людини; 6) подання громадянином Туреччини позовної заяви в суд України про спадкування майна.

Завдання № 3

Схематично відобразіть, організаційно-правові форми міжнародного співробітництва у сфері правоохоронної діяльності.

Тема реферату

Роль держави в забезпеченні прав людини.

Засвоїти визначення понять: особисті (громадянські) права, політичні права, економічні права, соціальні права, культурні права, абсолютні права, відносні права.

Питання для самоконтролю:

1. Яка класифікація міжнародно-правових стандартів прав людини?
2. Які ви знаєте негативні права й позитивні зобов'язання?
3. Розкрийте співвідношення міжнародно-правових стандартів прав людини та національного права.
4. В чому полягає міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів?
5. Охарактеризуйте природу та сутність прав людини.

Рекомендована література до теми
Основна література:

Нормативно-правові акти:

1. Віденська декларація та Програма дій, схвалені на Всесвітній конференції з прав людини 25 червня 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_504.
2. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC». [Електр.ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
4. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [Електр. Ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к // Відомості Верховної Ради України. –1996. – № 30. – Ст. 141.
6. Міжнародний пакт про соціальні, економічні і культурні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року з наступними змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3477-156>.
8. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: ратифіковано Законом № 237/94-ВР від 10.11.94 р. (Редакція від 22.11.2010 р.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Навчальна та науково- монографічна література:

1. Антонович М.М. Міжнародне право: навчальний посібник з грифом МОН.– К.: Юрінком Інтер 2011. – 384 с.
2. Буроменський М.В. Міжнародне право: навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
3. Міжнародне право: підручник / Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. та ін. / заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: КНТ, 2009. – 752 с.
4. Міжнародне право: учебник для бакалавров / Под ред. А.Н. Вылегжанина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд. Юрайт, 2014. – 904 с.
5. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий до-

відник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. – К.: Ін Юре, 2002. – 128 с.

6. Права людини й оновлення Конституції України: Колективна монографія / Праці лабораторії дослідження теоретичних проблем прав людини юридичного факультету Львівського національного університету ім. Івана Франка. – Львів: Малий видавничий центр юридичного факультету Львівського національного ун-ту ім. І. Франка, 2011. – Вип. 5. – 184 с.

7. Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник / М.Ю. Черкес. – К.: Знання, 2011. – 6-те вид. – 398 с.

Додаткова література:

1. Абашидзе А.Х. Право Совета Европы. Конвенция о защите прав человека и основных свобод: учеб. пособие / А.Х. Абашидзе, Е.С. Алисиевич. – М.: Международные отношения, 2007. – 304 с.

2. Биштыга А. Европейский суд по правам человека / А. Биштыга; науч. ред. А.Е. Вашкевич; пер. с пол. Е.Г. Генделя. – Минск: Тесей, 2000. – С. 10-30.

3. Буроменский М.В. Обращение в Европейский суд по правам человека: практика Суда и особенности украинского законодательства / М. Буроменский. – Харьков: Фолио, 2000. – 32 с.

4. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навчально-практичний посібник / Т.І. Дудаш. – К.: Алерта, 2013. – 368 с.

5. Забезпечення прав людини в діяльності правоохоронних органів: за міжнародними стандартами : Навчально-довідковий посібник / Т.О. Проценко, А.О. Мартиненко, О.І. Логвиненко. – К.: ДНДІ МВС України, 2009. – 52 с.

ТЕМА 2. Захист прав людини у діяльності ООН.

Мета вивчення

Закріпити знання здобувачів вищої освіти, сформувати цілісне уявлення про структуру захисту прав людини у діяльності ООН в цілому. Усвідомити роль концепції захисту прав людини в Статуті ООН.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері захисту прав людини у діяльності ООН;
- 2) виділити особливості сучасних концепцій у сфері захисту прав людини у діяльності ООН;
- 3) демонструвати глибинне розуміння захисту прав людини у діяльності ООН;

4) інтегрувати знання і вирішити комплексні дослідницькі задачі у сфері захисту прав людини у діяльності ООН.

Питання для розгляду на семінарському занятті.

1. Надайте загальну характеристику Статуту ООН та Загальній декларації прав людини 1948 р.
2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р. Комітет з громадянських та політичних прав
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. Комітет з економічних, соціальних та культурних прав.
4. Рада Безпеки ООН з прав людини. Верховний Комісар ООН з прав людини. Процедура 1235. Процедура 1503.
5. Механізми захисту міжнародних стандартів прав людини (міжнародний кримінальний суд).

Методичні рекомендації

Важливим елементом міжнародного механізму забезпечення та реалізації прав людини, є міждержавна співпраця в складі міжнародних організацій. Прикладом такої співпраці є діяльність міжнародних організацій та посадових осіб, які беруть участь у реалізації прав людини. Очолює цю систему організацій – Організація об'єднаних націй.

При вивченні даної теми студентам необхідно засвоїти систему головних органів ООН до них входять а) Генеральна Асамблея (ГА); б) Рада Безпеки (РБ); в) Економічна і Соціальна Рада (ЕКОСОП); г) Рада ООН з прав людини; д) Міжнародний Суд (МС); е) Секретаріат та інші допоміжні органи. До допоміжних органів та посадових осіб з питань забезпечення основних прав та свобод людини відносять: а) Верховного комісара ООН з прав людини; б) Комісію зі становища жінок; в) Систему контрольних органів, які створюються за міжнародними угодами; г) Інші постійні виконавчі органи ООН, що займаються правами людини; д) Міжнародні організації системи ООН.

Також студентам потрібно звернути увагу, що для реалізації процесуального порядку організації міжнародних форумів щодо реалізації прав та свобод людини мають велике значення процедури, зазначені в Статуті. До них відносяться процедури 1503 та 1235.

Резолюцією ЕКОСОП 1503 від 27 травня 1970 року була створена конфіденційна процедура розгляду повідомлень про порушення прав людини. Відповідно до цієї процедури на розгляд приймаються повідомлення, що вказують на послідовну систему серйозних порушень прав людини які задокументовані належним чином.

Процедура складається з п'яти стадій.

Перша стадія включає діяльність робочої групи Підкомісії з прав людини (РПЛ). Робоча група вивчає усі матеріали і повинна вирішити, які з скарг будуть передані до пленарного засідання Підкомісії. З п'яти членів робочої групи повинно проголосувати не менше трьох за передання справи до Підкомісії. Якщо більшість не проголосує, процедура на цьому закінчується. Підкомісія розробила ряд формальних правил, при відповідності яким скарги приймаються до розгляду. Серед них:

а) не розглядаються скарги, пов'язані з індивідуальними справами, якщо вони не вказують на систему або ситуацію у якій відбуваються серйозні порушення;

б) індивідуальні скарги мають бути подані особами, групами чи організаціями (не обов'язково жертвами) але з прямою та надійною інформацією або інформацією з других рук, яка підкріплена доказами;

в) не приймаються скарги з політичною мотивацією, що суперечить Статуту ООН та скарги, що базуються виключно на відомостях, отриманих із засобів масової інформації;

г) не приймаються анонімні скарги, однак скаржник може наполягати на нерозголошенні його особи;

д) перш ніж звернутися до ООН скаржник повинен вичерпати усі національні правничі процедури.

На другій стадії Підкомісія проводить закриті пленарні засідання на яких розглядає кожне досьє окремо та більшістю голосів шляхом таємного голосування вирішує передавати скаргу до РПЛ чи ні.

Третя стадія має великий вплив на прийняття рішення. РПЛ призначає робочу групу з п'яти членів. Робоча група вивчає досьє, які Підкомісія передає РПЛ, готує проекти рішень і передає разом з досьє на пленарне засідання РПЛ.

На четвертій стадії проходить пленарне засідання РПЛ. На засідання запрошуються представники різних урядів, які відповідають на питання про положення прав людини у їхніх країнах. Засідання проводяться закрито. Рішення приймаються простою більшістю. За згодою відповідного уряду можуть призначатися експерти для глибокого вивчення ситуації. Комісії можуть подати рекомендації ЕКОСОР.

На п'ятій стадії ЕКОСОР публічно розглядає рекомендації, висунуті РПЛ. Рекомендації ЕКОСОР може дати державам. Вони є сигналами занепокоєння міжнародної громади положенням прав людини в цій державі. РПЛ ООН в її новому статусі може давати рекомендації державам самостійно.

РПЛ на підставі процедури, що була затверджена резолюцією ЕКОСОР 1235 від 6 червня 1967 року може публічно обговорювати порушення прав людини у будь-якій частині світу. Обговоривши питання порушення прав людини РПЛ має право призначати на свій розсуд Спеціальних доповідачів, а також уповноважених на незалежне розслідування фактів порушення прав

людини. Усі доповідачі поділяються на доповідачів по: а) країнах, що зосереджуються на одній конкретній країні; б) темах, що зосереджуються на одній конкретній проблемі прав людини.

Самостійна робота

Завдання № 1

Використовуючи відповідне міжнародне законодавство, вирішіть наступну задачу: громадянин Китаю анонімно відіслав до Комітету з прав людини скаргу на дії уряду, який порушує права автономії, де він мешкає. Проте в задоволенні скарги йому було відмовлено на підставі порушення процедури звернення. Як Ви вважаєте, яка підстава мається на увазі?

Завдання № 2

Використовуючи відповідне міжнародне законодавство, вирішіть наступну задачу: Громадянин Сербії Д. звернувся до Комітету з прав людини з проханням розслідувати вбивство місцевим офіцером членів його сім'ї під час геноциду 1994 року. Проте в задоволенні скарги йому було відмовлено на підставі порушення процедури звернення. Як Ви вважаєте, яка підстава мається на увазі?

Завдання № 3

Схематично відобразіть, структуру Ради ООН з прав людини.

Тема реферату

1. Захист прав людини в рамках діяльності ООН.

Засвоїти визначення понять: комітет із прав людини, комітет із економічних, соціальних та культурних прав, Верховний комісар ООН, управління Верховного Комісара ООН.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає діяльність Міжнародного суду ООН?
2. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців.
3. Які повноваження має Комісія ООН з прав людини.
4. Конфіденційність процедури 1503.
5. ООН і нові підходи міжнародного захисту прав людини.
6. Діяльність Комісії ООН з положення жінок (CSW) у сприянні гендерної рівності та розширення можливостей жінок.

Рекомендована література до теми

Основна література:

Нормативно-правові акти:

1. Генеральна Ассамблея Організації Об'єднаних Націй. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/ru/ga/>

2. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – HUDOC. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103.
4. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
5. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
7. Міжнародний пакт про соціальні, економічні і культурні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
8. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй (ООН). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org>.
9. Рада Безпеки ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/securitycouncil/ru>
10. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду 1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010
11. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>
12. Сайт постійного представництва України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geneva.mfa.gov.ua/ua>
13. УВКБ (Управління Верховного Комісара у справах біженців) ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unhcr.org/ua/>

Навчальна та науково-монографічна література:

1. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: теорія та практика / М. Антонович. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 383с.
2. Антонович М. Імплементация Міжнародного пакту про громадянські і політичні права в Україні: кризь призму Комітету ООН з прав людини // Право України. – 2004. – № 8. – С. 33-36.
3. Буткевич В.Г. Міжнародне право. Основні галузі: підручник / В.Г. Буткевич, В.В. Мицик / за ред. В.Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2004. – 816 с.
4. Міжнародне право : підручник / Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. та ін. / заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: КНТ, 2009. – 752 с.

5. Международное право: сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Чайковский; под ред. Засл.юриста Украины, зав. каф. межд. права и межд. отношений. ОНЮА. к.ю.н., проф. М.Е. Черкеса. – О.: Феникс, 2010. – 768 с.

6. Мицик В.В. Право людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту. – К.: Видавничий дім «Промені», 2010. – 722 с.

Додаткова література:

1. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. – К.: «АртЕк», 1997. – 624 с.

2. Міжнародне публічне право: підручник: у 2 т. / В.В. Мицик, М.В. Буроменьський, М.М. Гнатовський та ін.; за заг. ред. В.В. Мицика. – Харків: Право, 2018. – Т. 2: Основні галузі. – 2018. – 624 с.

3. Права людини у новому тисячолітті / за ред. Френсіса Батлера; Британський інститут прав людин. – К.: Сфера, 2006. – 264 с.

4. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право : підручник Т.Л. Сироїд. – Одеса: Фенікс. 2018. – 744 с.

Тема 3. Захист прав людини в Європі. Регіональні системи захисту прав людини.

Мета вивчення

Закріпити знання здобувачів вищої освіти та сформувати цілісне уявлення про основи механізму функціонування регіональних систем захисту прав людини.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері захисту прав людини у Європі;
- 2) виділити особливості сучасних концепцій у сфері захисту прав людини в регіональних системах;
- 3) демонструвати глибинне розуміння проблем захисту прав людини в регіональних системах.

Питання для розгляду на семінарському занятті.

1. Діяльність статутних органів Ради Європи в ділянці захисту прав людини. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р.
2. Європейський суд із прав людини: юрисдикція та процедура звернення. Виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні.
3. Європейська соціальна хартія.
4. Діяльність ОБСЄ в ділянці захисту прав людини,

5. Поняття і зміст Африканської системи захисту прав людини. Африканська хартія прав людини і народів.

6. Поняття і зміст Американської системи захисту прав людини. Американська конвенція прав людини.

7. Поняття і зміст Міжарабської системи захисту прав людини.

Методичні рекомендації

При підготовці до семінарського заняття студентам потрібно приділити увагу світовим системам захисту прав людини, а саме - Міжамериканській системі правового захисту, яка заснована як на універсальних, так і на регіональних стандартах (загальних і спеціальних). Серед документів, які складають фундамент цієї системи, слід виділити такі:

1. Американська декларація прав і обов'язків людини від 1948 року (містить основні громадянські, політичні, соціальні, економічні, культурні права, а також обов'язки осіб щодо суспільства, держави, окремих категорій інших осіб).

2. Американська конвенція з прав людини від 1969 року (містить, передусім, громадянські та політичні права, передбачає механізм їх захисту у разі порушення).

3. Міжамериканська конвенція про запобігання і покарання тортур 1985 року (розвиває заборону катувань та право не бути підданим жорстокому та такому, що принижує людську гідність покаранню).

4. Міжамериканська конвенція про запобігання, покарання та викорінення насильства щодо жінок від 1994 року (стосується заборони різних форм насильства щодо жінок та відповідних механізмів захисту й попередження).

5. Міжамериканська конвенція з боротьби проти расизму, расової дискримінації та пов'язаної з ними нетерпимості від 2013 року (стосується заборони расової дискримінації у всіх формах).

До африканської системи захисту прав людини належать: Африканська хартія прав людини і народів від 1981 року. Протоколом до цієї хартії передбачено створення Африканського Суду з прав людини і народів, подібного за функціями та сутністю до ЄСПЛ. Хоча хартія було прийнята у 1984 році, а протокол до неї – у 1998, суд почав працювати лише з 2004 року, після ратифікації 15 країнами-учасниками договору. На сьогодні цей протокол ратифікували 30 держав і 8 з них погодилися на повноваження суду щодо індивідуальних заяв (від фізичних осіб та неурядових організацій);

Арабська хартія прав людини 2004 р. є міжурядовою угодою, що базується на ісламі. Її положення базується на Каїрській декларації прав людини в ісламі 1990 р. та значно її осучаснюють. Хартія складається з 53 статей і охоплює особисті права людини, зобов'язання держав-членів, механізм

контролю та структуру доповідей держав, прикінцеві положення, що стосуються ратифікації й набрання чинності даною Хартією.

Самостійна робота

Завдання № 1

1. Використовуючи відповідне законодавство, вирішіть наступну задачу: громадянин України Козак після отримання рішення місцевого суду, не погодився з ним та вирішив відразу звернутися до Європейського Суду з прав людини. Проте його скаргу Європейський Суд не взяв до розгляду. Чи правомірно в цьому випадку вчинив Європейський Суд з прав людини?

Завдання № 2

2. Використовуючи відповідне міжнародне законодавство, вирішіть наступну задачу: громадянин Іспанії Санчос звернувся до суду з клопотанням захистити його право на працю. Однак з рішенням суду був незгодний. Після чого він вирішив звернутися зі скаргю до Європейського Суду з прав людини. Про хід розгляду справи в Європейському суді на місцевому телебаченні було підготовлено та випущено в ефір декілька передач. Чи можливе висвітлення ЗМІ ходу справи до прийняття рішення судом?

Завдання № 3

Схематично відобразіть структуру регіональних систем захисту прав людини.

Тематичні реферати

1. Історія розвитку Африканської системи захисту прав людини.
2. Історія розвитку Міжамериканської системи захисту прав людини.
3. Історія розвитку Міжарабської системи захисту прав людини.

Засвоїти визначення понять: комітет Ради Європи проти катувань, комісар у справах національних меншин, бюро з прав людини та демократичних інститутів, банжувальська хартія, організація африканської єдності, африканський союз, організація американських держав, американський суд з прав людини, арабська хартія прав людини, ліга арабських держав, арабський суд з прав людини.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте Статут Ради Європи 1950 р. через призму прав людини.
2. В чому полягають мета та завдання діяльності Ради Європи?

3. Проаналізуйте справу «Бочан проти України» № 2 2015 р.
4. Порівняйте Європейську соціальну хартію 1961 р. та Європейська соціальну хартію (переглянута) 1996 р?
5. Що таке Міжамериканська комісія з прав людини? Охарактеризуйте її структуру, функції та компетенцію?
6. Охарактеризуйте зміст та структуру Декларації АСЕАН прав людини 2012 р.
7. Який правовий статус Міжурядової комісії АСЕАН з прав людини?
8. Що таке Європейська Хартія основних прав ЄС (2000)?
9. Які регіональні системи захисту прав людини діють в країнах Південно-Східної Азії?
10. Охарактеризуйте поняття та особливості міжнародного гуманітарного права.

Рекомендована література до теми

Основна література:

Нормативно-правові акти:

1. Американська конвенція по правам людини: 1969 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uristu.com/library/konventsii/konvenciy_348/
2. Арабська хартія прав людини: 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitutions.ru/?p=512>
3. Африканська хартія прав людини: 1981 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.concourt.am/hr/rus/inter/6_4.htm
4. Декларації АСЕАН з прав людини 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [p.https://ru.qaz.wiki/wiki/ASEAN_Human_Rights_Declaration](https://ru.qaz.wiki/wiki/ASEAN_Human_Rights_Declaration)
5. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
6. Європейська соціальна хартія 1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_300
7. Європейська Хартія основних прав ЄС (2000 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524
8. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
9. Ісламська декларація прав людини: 1981 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitutions.ru/?p=500>
10. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [Електр. ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
11. Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва у Європі (ОБСЄ). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org>

12. Справа «Бочан проти України» № 2 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a43

13. Статут Ради Європи 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001

Навчальна та науково-монографічна література:

1. Аббакумова Д.В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародно-правова природа та повноваження : моногр. / Д.В. Аббакумова. – Х.: Право, 2016. – 256 с.

2. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини – К.: 2016. – 486 с.

3. Європейський суд з прав людини. Судова практика / За заг. ред. В.Г. Буткевича. – К.: Ред. журн. «Право України». – Вип. 3. – 2011.

4. Міжнародне право : підручник / Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. та ін. / заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: КНТ, 2009. – 752 с.

5. Севостьянова Н.І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя / Н.І. Севостьянова. – Одеса: Фенікс, 2012. – 216 с.

6. Флоренц Бенуа-Ромер, Гайнріх Клебес. Право Ради Європи: прямуючи до загальноєвропейського правового простору. –К.: Видавництво «К.І.С.», 2007. – 252 с.

Додаткова література:

1. Гердеген М. Міжнародне право / Матіас Гердеген / Пер. з німецької. – К.: «К.І.С.», 2011. – 516 с.

2. Гнатовський М.М. Застосування міжнародного гуманітарного права органами Міжамериканської системи захисту прав людини // Право і суспільство, 2012. – № 6. – С. 3-8.

3. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. – К.: «АртЕк», 1997. – 624 с.

4. Мицик В.В. Право людини в міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підручник. – К.: Фенікс, 2010. – 722 с.

5. Пахомов В.Ф., Чувпило А.А. Межамериканская система: место и роль в политической истории Америки: учебное пособие. – Харьков: ХНУ, 2003. – 92 с.

6. Роговик О.Д. Історія розвитку африканської системи захисту прав людини в 1979-2002 рр. / О.Д. Роговик. Право і сусп-во, 2015. – № 3. – С. 44-50.

7. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні / Доповідь Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. – К.: ТОВ «АДЕФ-Україна», 2004. – 528 с.

**Тема 4. Право на життя людини. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання.
Право на свободу та особисту недоторканість (4 год.)**

Мета вивчення

Закріпити знання здобувачів вищої освіти. Сформувати цілісне уявлення про право на життя, яке є фундаментальним невід’ємним природним правом кожної людини. Усвідомити, що заборона катувань чи нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, виступає одним із основних прав і одночасно гарантією таких невід’ємних прав людини, як є право на життя, свободу та особисту недоторканість, право на повагу честі й гідності.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері, права на життя, заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання;
- 2) виділити особливості сучасних концепцій у сфері заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання;
- 3) демонструвати глибинне розуміння заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання;
- 4) інтегрувати знання і вирішити комплексні дослідницькі задачі у сфері, заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження або покарання та права на свободу та особисту недоторканість.

Питання для обговорення на першому семінарському занятті:

1. Поняття особистих (громадянських) прав. Право на життя.
2. Позитивні зобов’язання держави щодо права на життя. Негативні зобов’язання держави щодо права на життя.
3. Можливі випадки обмеження права на життя. Справа МакКан проти Сполученого Королівства 2008 р. Справа Едвардс проти Сполученого Королівства 2004 р.
4. Обсяг та складові заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують людську гідність, видів поводження чи покарання (Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання від 10 грудня 1984). Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижу-

ють людську гідність, видів поводження чи покарання (справа Сьорінг проти Сполученого Королівства 1989 р.).

5. Зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують людську гідність, видів поводження чи покарання

Методичні рекомендації

Право на життя – це основоположне фундаментальне право людини, яке закріплено як на національному так і на міжнародному рівнях. Універсальний рівень закріплення права на життя є важливою гарантією визнання міжнародним співтовариством даного права і накладає на держави зобов'язання щодо використання механізмів його забезпечення та захисту.

Право на життя вперше на універсальному рівні було закріплено тільки в 1948 році у Загальній декларації прав людини. Ст. 3 Декларації 1948 р. гарантує право кожної людини на життя, свободу та особисту недоторканість. Згідно ст. 6 Міжнародного пакту про громадські та політичні права право на життя охороняється законом.

На регіональному рівні також існують норми про визнання права на життя. Вони відображені, зокрема, в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., саме у статті 2 якої міститься заборона умисного довільного позбавлення життя. В Протоколі № 6 до Конвенції 1983 р., який передбачає скасування смертної кари в мирний час як правового зобов'язання. Стаття 2 Конвенції 1950 р. передбачає як негативні так і позитивні зобов'язання держави.

З метою підвищення ефективності боротьби проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, 10 грудня 1984 року було прийнято Конвенцію ООН проти катувань. Згідно з положеннями ст. 20 Конвенції, якщо Комітет одержує вірогідну інформацію, яка містить цілком обґрунтовані дані про систематичне застосування катувань на території будь-якої держави-сторони, то він пропонує цій державі-стороні співробітничати у розгляді цієї інформації і подавати свої зауваження.

Крім того, відповідно до ст. 20 Конвенції, комітет може призначити одного або кількох своїх членів для проведення конфіденційного розслідування. Після розгляду результатів проведеного розслідування Комітет надсилає відповідній державі-стороні ці результати разом з будь-якими зауваженнями чи пропозиціями, які видаються доцільними в даній ситуації. Про результати цієї роботи Комітет доповідає державам-сторонам і Генеральній Асамблеї ООН на своїй щорічній доповіді відповідно до статті 24.

Відповідно до положень зазначеної Конвенції кожна держава-сторона живає ефективних законодавчих, адміністративних, судових та інших захо-

дів для запобігання актам катувань на будь-якій території під її юрисдикцією. Жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань. Наказ вищого начальника або державної влади не може служити виправданням катувань; держава не повинна висилати, повертати чи видавати будь-яку особу іншій державі, якщо є серйозні підстави вважати, що їй там може загрожувати застосування катувань.

Для визначення наявності таких підстав компетентні органи влади беруть до уваги всі обставини, що стосуються справи, включаючи, у відповідних випадках, існування в даній державі постійної практики порушень прав людини; забезпечують розгляд всіх випадків катування згідно з чиним в країні кримінальним законодавством, як злочини, та встановлює відповідні покарання за такі злочини з урахуванням їх важкості; забезпечує включення до програм підготовки персоналу правоохоронних органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати відношення до утримання під вартою й допитів осіб, які зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи ув'язнення інформації про заборону катувань; розглядає правила, інструкції, методи і практику щодо допиту, а також умови утримання під вартою й поводження з людьми, які піддані будь-якій формі арешту, затримання чи ув'язнення на будь-якій території, що перебуває під її юрисдикцією, з тим, щоб не допускати випадків катувань; забезпечує проведення швидкого й неупередженого розслідування її компетентними органами, коли є достатні підстави вважати, що катування було застосоване на будь-якій території, що перебуває під її юрисдикцією; забезпечує будь-якій особі, яка стверджує, що їй було завдано катувань на території, що перебуває під юрисдикцією цієї держави, право на подання скарги компетентним органам цієї держави та на швидкий неупереджений розгляд такої скарги.

Вживаються заходи для забезпечення захисту позивача і свідків від будь-яких форм поганого поводження чи залякування у зв'язку із скаргою чи будь-якими свідченнями; забезпечує у своїй правовій системі одержання відшкодування жертвою катувань й підкріплене правовою санкцією право на справедливу й адекватну компенсацію, включаючи заходи для якомога повнішої реабілітації. У разі смерті жертви внаслідок катування право на компенсацію надається її утриманцям; забезпечує невикористання будь-якої заяви, що, як встановлено, була зроблена під час катування, як доказу в ході будь-якого судового розгляду, за винятком випадків, коли вона використовується проти особи, звинуваченої у здійсненні катувань, як доказ того, що таку заяву було зроблено; зобов'язується запобігати на будь-якій території, що перебуває під її юрисдикцією, іншим актам жорстокого, нелюдського і такого, що принижує гідність, поводження й покарання, що не підпадають під визначення катування, викладеного у статті 1, коли такі акти здійснюються державними

чи посадовими особами або іншими особами, що виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи відома, чи мовчазної згоди.

Згідно зі ст. 17 зазначеної Конвенції створюється Комітет проти катувань. Комітет складається з десяти експертів, що мають високі моральні якості, компетентні в галузі прав людини. Експерти обираються державами-сторонами, при цьому увага приділяється справедливому географічному розподілу й доцільності участі кількох осіб, що мають юридичний досвід.

Право на особисту недоторканність не означає захист від нападу з боку третіх осіб, а право на свободу стосується тільки фізичної свободи. Дане право є порушеним, якщо має місце будь-яке позбавлення свободи. Це відбувається, навіть якщо співробітник правоохоронних органів зобов'язує особу перебувати в визначеному ним місці, навіть за умови, що підпорядкування є добровільним. Просте накладення обмежень на свободу не торкається даного права. Для цього необхідно, щоб мало місце позбавлення свободи. Будь-яке позбавлення свободи повинно бути встановлено законом. Це вимагає дотримання як національного законодавства, так і міжнародного права в галузі прав людини. Національне законодавство повинно бути доступним і передбачуваним.

Щоб позбавлення волі було законним з точки зору міжнародного права в галузі прав людини, воно повинно бути виправданим однією з шести причин. Ці причини чітко визначені в статті 5, п. 1 (а) (f) ЄКПЛ та можуть бути резюмовані наступним чином: утримання під вартою внаслідок засудження; взяття під варту з метою виконання рішень суду або забезпечення виконання будь-якого обов'язку, передбаченого законом; взяття під варту з метою доставки до компетентного судового органу; взяття під варту неповнолітньої особи наглядових заходів виховного характеру або для забезпечення того, щоб вона постала перед компетентним органом.

Стаття 9 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права:

1. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути піддано свавільному арешту чи триманню під вартою. Нікого не може бути позбавлено волі інакше, як на підставах і відповідно до такої процедури, які встановлено законом.

2. Кожному заарештованому повідомляються при арешті причини його арешту.

3. Кожна заарештована або затримана за кримінальним обвинуваченням особа в терміновому порядку доставляється до судді чи до іншої службової особи, якій належить за законом право здійснювати судову владу, і має право на судовий розгляд протягом розумного строку або на звільнення. Тримання під вартою осіб, які чекають судового розгляду, не має бути загальним правилом, але звільнення може ставитись у залежність від подання гарантій

явки на суд, явки на судовий розгляд у будь-якій іншій його стадії і, в разі необхідності, явки для виконання вироку.

4. Кожному, хто позбавлений волі внаслідок арешту чи тримання під вартою, належить право на розгляд його справи у суді, щоб цей суд міг невідкладно винести постанову щодо законності його затримання і розпорядитися про його звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто був жертвою незаконного арешту чи тримання під вартою, має право на компенсацію, якій надано позовної сили.

Самостійна робота

Завдання № 1

1. Схематично відобразіть основні положення Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р.

Завдання № 2

Гр. Петренко працював у поліції, у тому числі виконував складні завдання, які були пов'язані з впровадження у злочинне середовище. 27 листопада 2016 року він зв'язався з своїм керівником і повідомив, що має обґрунтовані побоювання щодо розкриття, а також важливу інформацію. Після цього Петренко на зв'язок не виходив, а 29 листопада 2018 року його було знайдено мертвим у власному кабінеті в відділенні поліції. Кабінет був зачинений зсередини. На тілі було ножове поранення, поруч знайдено ніж з залишками крові та відбитками Петренка слідів присутності інших осіб не було знайдено.

Розслідування обставин смерті було конфіденційним. За результатами уповноважені особи дійшли висновку, що мало місце самогубство. Батько загиблого оскаржив рішення про закриття кримінальної справи до суду. Після набрання чинності остаточного судового рішення, на національному рівні, батько Петренка звернувся до ЄСПЛ, стверджуючи, що було порушено право його сина на життя, що держава не забезпечила відповідного захисту та не було проведено ефективного розслідування.

Яким повинно бути рішення суду? Чи було порушено зобов'язання держави щодо прав людини? Чи вжила держава усіх розумних заходів для відвернення загрози життю сина заявника?

Завдання № 3

Складіть порівняльну таблицю «Заборона катування в Україні та ЄС» використовуючи міжнародні конвенції та національне законодавство.

Теми рефератів

1. Свобода від катувань як абсолютне право.
2. Практика Європейського суду з прав людини у сфері свободи від катувань.

Засвоїти визначення понять: початок життя, обсяг та складові права на життя, момент закінчення життя, штучне переривання вагітності у контексті права на життя, евтаназія у контексті права на життя.

Питання для самоконтролю:

1. Міжнародно-правові стандарти права на життя.
2. Міжнародно-правові механізми захисту права на життя.
3. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на життя.
4. Міжнародно-правові стандарти заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.
5. Обсяг та складові заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання. Зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.

Питання для обговорення на другому семінарському занятті

1. Поняття та зміст права на свободу та особисту недоторканість.
2. Можливі випадки і умови обмеження права на свободу та особисту недоторканість.
3. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо права на свободу та особисту недоторканість. Справа Гуццарді проти Італії 1980 р.
4. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу та особисту недоторканість (справа Харченко проти України 2011 р.),

Методичні рекомендації

Готуючись до семінарського заняття із зазначеної теми, студенти в першу чергу, повинні усвідомити, що право на свободу та особисту недоторканість визнано в Загальній декларації прав людини 1948 р., Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Мінімальних стандартних правилах ООН поводження з в'язнями 1955 р., Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 р., Кодексі поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку 1979 р., Конвенції ООН проти катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання 1984 р. У Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. право на свободу та особисту недоторканість закріплено у статті 5. Відповідно до Конвенції позбавлення волі можливо лише на законних підставах і допустимо тільки для досягнення цілей, визначених у статті 5.

Для подальшого успішного застосування положень вищезазначених документів в своїй професійній діяльності, здобувачам вищої освіти необхідно занотувати їх основні положення у вигляді порівняльної таблиці.

Самостійна робота

Завдання № 1

Проаналізуйте порушення п. 1 ст. 5 Конвенції щодо тримання заявника під вартою без рішення суду, п. 3 ст. 5 Конвенції щодо продовжуваного тримання заявника під вартою без обґрунтування підстав – у справі «Сташук проти України». Підготуйте коротке есе на цю тему.

Завдання № 2

Гр. Кравченко у 1999 році, після використання усіх національних засобів правового захисту, звернувся до Європейського Суду з прав людини з заявою проти України з приводу незаконних дій представників державних органів, що мали місце з 1 по 18 липня 1997 року (утримання в місцях попереднього ув'язнення без належної законної підстави).

На думку заявника таким чином були порушені його права на свободу та особисту недоторканність, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Україна ратифікувала Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 17 липня 1997 року. Конвенція набула чинності 11 вересня 1997 року для України. Рішення Верховного Суду щодо заявника набуло чинності 30 липня 1999 року. Заява Гр. Кравченка до ЄСПЛ надійшла 28 грудня 1999 року.

Чи є підстави для розгляду заяву в ЄСПЛ? Якщо так, то чи є в описаній ситуації порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод? Які саме права порушені? Відповідь аргументуйте.

Теми рефератів

1. Охарактеризуйте практику ЄСПЛ у справах про позбавлення особи свободи.
2. Порушення права на свободу та особисту недоторканність в практиці ЄСПЛ проти України.

Засвоїти визначення понять: норми міжнародного права у галузі захисту прав людини, рішення міжнародних судів щодо захисту прав та свобод людини, практика міжнародних судів щодо захисту прав та свобод людини, дефініція «арешту», «затримання», «позбавлення волі» в контексті Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод.

Питання для самоконтролю:

1. Міжнародно-правові стандарти права на свободу та особисту недоторканість.
2. Обсяг та складові права на свободу та особисту недоторканість.
3. Зобов'язання держави щодо права на свободу та особисту недоторканість.
4. Гарантії прав особи на свободу та на особисту недоторканність.

Рекомендована література до теми

Основна література:

Нормативно-правові акти:

1. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
2. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод: прийнята Радою Європи 4 листопада 1950 р. з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів №№ 11 та 14 з Протоколами №№ (1, 4, 6, 7, 12 та 13). – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. Справа Сьорінг проти Сполученого Королівства 1989 р. [Електр.рес.]. – Режим доступу: <http://eurocourt.in.ua>
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
7. Справа Гуццарді проти Італії 1980 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.refworld.org.ru/docid/530ca3264.html>
8. Справа Едвардс проти Сполученого Королівства 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_411
9. Справа Макканн проти Сполученого Королівства 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/SO4644>
10. Справа «Шашук проти України» 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e10
11. Справа Харченко проти України 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_662
12. Council of Europe. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coe.int/ru/web/portall>

Навчальна та науково-монографічна література:

1. Довідник із застосування статті 5 право на свободу та особисту недоторканість. Стаття 5 Конвенції. URL.: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_UKR.pdf
2. Кучинська О.П., Фулей Т.І., Бараннік Р.В. Принципи кримінального провадження у світлі практики Європейського суду з прав людини: монографія / О.П. Кучинська, Т.І. Фулей, Р.В. Бараннік. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. – 228 с.
3. Кримінальна відповідальність за катування в Україні та зарубіжних країнах: навч. посіб. / за заг. ред. д.ю.н., проф. А.В. Савченка. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. – 240 с.
4. Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свобод и практике ее применения / Под. общ. ред. д.ю.н., проф. В.А. Туманова и д.ю.н., проф. Л.М. Энтина. – М.: Из-во НОРМА, 2002. – 336 с.
5. Мармазов В.Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського Суду з прав людини. Монографія. – К.: Вид. Дім «Юридична книга», 2002. – 400 с.
6. Міжнародне право : підручник / Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. та ін. / заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : КНТ, 2009. – 752 с.
7. Орлова О.О. Визначення складових доктрини «мінімального рівня жорстокості» як критерію виокремлення катування від нелюдського або такого, що принижує гідність поводження чи покарання. // Науковий вісник Дніпропетровського держ. ун-ту внутрішніх справ, 2018. – № 1. – С. 72-79.

Додаткова література:

1. Заборона катувань в Україні та ЄС. URL.: <https://univer.km.ua/ese/fl/27>.
2. Законодавство України проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Науково-прак. коментар. Хавронюк М.І., Гацелюк В.О. – К.: ВАІТЕ, 2014. – 320 с.
3. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно правові механізми захисту: підручник для ВУЗів / Київ. нац. ун. ім. Тараса Шевченка, Ін. міжнар. відносин. – К.: Видавничий дім «Промінь», 2010. – 722 с.
4. Посібник з проведення проваджень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у справах про катування та неналежне поводження у взаємодії з представниками неурядових організацій / Белоусов Ю.Л., Пивоваров В.С., Швець С.П. – К.: ВАІТЕ, 2014. – 112 с.

Тема 5. Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності (2 год).

Мета вивчення

Закріпити знання здобувачів вищої освіти та сформувати цілісне уявлення про міжнародні стандарти прав людини; розглянути універсальні та регіональні міжнародно-правові документи у сфері прав людини; розкрити сутність міжнародних стандартів у сфері правоохоронної діяльності у галузі захисту прав і свобод людини.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері, міжнародних стандартів прав людини як основа правоохоронної діяльності;
- 2) виділити особливості сучасних концепцій у сфері міжнародних стандартів прав людини як основа правоохоронної діяльності;
- 3) продемонструвати інтегральне розуміння закономірностей міжнародних стандартів;
- 4) інтегрувати знання і вирішити комплексні дослідницькі задачі у сфері міжнародних стандартів прав людини.

Питання для розгляду на семінарському занятті.

1. Права людини як загальнолюдська цінність: поняття, генеза. Покоління прав людини.
2. Ознаки прав людини та громадянина, їх класифікація.
3. Міжнародно-правове регулювання прав людини на регіональному рівні. Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності.
4. Національна система прав людини та громадянина.
5. Міжнародна хартія прав людини як основа сучасної системи прав і свобод людини. Рішення Європейського суду з прав людини як оцінка діяльності національних правоохоронних органів.
6. Особисті права і свободи людини і громадянина в Україні міжнародних договорах.

Методичні рекомендації

Міжнародні стандарти були узгоджені міжнародною спільнотою і в їх основі насамперед лежить Загальна декларація прав людини. Прийняті на її розвиток Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, які породжують юридичні зобов'язання для держав, котрі їх ратифікували (в тому числі й Україна). За ступенем зобов'язань, що виникають при впровадженні міжнародних стандартів у кримінально-виконавче законодавство тих чи інших країн, існують положення, що є обов'язковими до виконання в національних кримінально-виконавчих системах, і такі, що розглядаються як рекомендації, для реалізації яких повинні бути створені відповідні соціально-економічні передумови.

До європейських стандартів організації та правового регулювання виконання покарань належать:

- Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками від 30 листопада 1964 р.;
- Європейська конвенція про захист прав та основних свобод людини 1950 р.;
- Європейська конвенція з попередження катувань, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання 1987 р.;
- Європейські тюремні правила, оголошені рекомендацією № К (87) 3 Комітету міністрів Ради Європи від 12 лютого 1987 р.;
- Резолюція Комітету міністрів Ради Європи від 9 березня 1976 р. «Про деякі міри покарання, альтернативні позбавленню волі»;
- Резолюція Комітету міністрів Ради Європи стосовно виборчих, громадянських та соціальних прав ув'язнених від 1 лютого 1962 р.;
- Резолюція Комітету міністрів Ради Європи про працю ув'язнених від 18 вересня 1975 р.;
- Резолюція Комітету міністрів Ради Європи про освіту в тюрмах від 13 жовтня 1989 р.;
- Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи стосовно системи ув'язнення та поводження з небезпечними злочинцями від 24 вересня 1982 р.;
- Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи стосовно надання короткотермінових відпусток ув'язненим від 24 вересня 1982 р.;
- Європейські правила щодо громадських санкцій та заходів, оголошені рекомендацією № К. (92) 16 Комітету міністрів Ради Європи.

Самостійна робота

Завдання № 1

Охарактеризуйте схематично основні етапи становлення регіональних правозахисних міжнародних організацій. Які з них можна визначити як «конвенційні» органи із міжнародного захисту прав людини?

Завдання № 2

Визначте, який з цих органів утворений міжнародними організаціями: 1) Рада з прав людини ООН; 2) Комісія з положення жінок; 3) Верховний комісар ООН у справах біженців; 4) Міжнародне бюро праці; 5) Комітет з прав людини.

Завдання № 3

Складіть порівняльну таблицю, проблеми та перспективи адаптації національного законодавства у сфері прав людини до міжнародних стандартів.

Теми рефератів

1. Права людини як загальнолюдська цінність. Історичні передумови появи та етапи розвитку прав людини.
2. Міжнародні стандарти в Американській системі захисту прав людини.

Засвоїти визначення понять: універсальні міжнародно-правові документи у сфері прав людини, характеристика основних прав людини, абсолютні права, міжнародні механізми захисту прав людини.

Питання для самоконтролю:

1. Зміст та юридичне закріплення міжнародних стандартів в галузі прав людини.
2. Рішення Європейського суду з прав людини як складова міжнародних стандартів.
3. Проблеми та перспективи адаптації національного законодавства у сфері прав людини до міжнародних стандартів.
4. Відображення міжнародних стандартів прав людини у законодавстві України.
5. Національні та міжнародні механізми захисту прав людини.

Рекомендована література до теми
Основна література:

Нормативно-правові акти:

1. Виконання рішень Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_806
2. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
3. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
5. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [Електр. рес.]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Комітет з прав людини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kompravlud.rada.gov.ua>
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. [Електр. ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043

Навчальна та науково- монографічна література:

1. Європейська соціальна хартія // Збірка договорів Ради Європи. Українська версія. – К.: Парламентське видавництво, 2000. – С. 65-87.
2. Мармазов В.Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського Союзу з прав людини. Монографія. – К.: Вид. дім «Юридична книга», 2002. – 400 с.
3. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту. – К.: Видавничий дім «Промені» 2010. – 722 с.
4. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 2.00.11. – К., 2012. –20 с.
5. Наливайко Л.Р. Міжнародний захист прав людини / Л.Р. Наливайко. К.В. Степаненко, Є.М. Щербина. – Дніпропетровськ: ДДУВС, 2014. – 152 с.
6. Рабінович С.П. Права людини у природно-правовій думці неотомізму: автореф. дис. канд. юрид. наук. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2003. –20 с.
7. Права людини і професійні стандарти для військовослужбовців в документах міжнародних організацій. – К.: Сфера, 2002. – 364 с.

8. Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. – К.: Сфера, 2002. – 293 с.

9. Права людини у новому тисячолітті/ за ред. Френсіса Батлера; Британський інститут прав людини. – К.: Сфера, 2006. – 264 с.

Додаткова література:

1. Міжнародне право: підручник / Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. та ін. / заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : КНТ, 2009. – 752 с.

2. Сімонович Д.В. Європейські стандарти забезпечення прав людини у досудових стадіях кримінального процесу України: автореф. дис. канд. юрид. наук. Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2011. – 20 с.

3. Слінько Т.М. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інтерпретаційної діяльності Конституційного Суду України. Форум права. – 2013. – № 3. – С. 596-601.

4. Степаненко К.В. Конвенційний механізм міжнародного захисту прав людини в системі ООН. / Альманах міжна. права. 2018. – № 19. – С. 105-113.

5. Француз-Яковець Т.А. Принципи конституційно-правового статусу особи та специфіка їх системної взаємодії. Бюлетень міністерства юстиції України. 2004. – № 7. – С. 118-129.

Тема 6. Право на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції. Свобода думки совісті та релігії.

Мета вивчення

Закріпити знання здобувачів вищої освіти та сформувати цілісне уявлення про регулювання права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції, а також свободи думки совісті та релігії. Розкрити методики вирішення Європейським судом справ про порушення права на повагу до приватного й сімейного життя.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

1) розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері, права на повагу до приватного й сімейного життя, житла, кореспонденції та свободи думки совісті та релігії;

2) виділити особливості сучасних концепцій у сфері права на повагу до приватного й сімейного життя, житла, кореспонденції та свободи думки совісті та релігії;

3) інтегрувати знання і вирішити комплексні дослідницькі задачі у сфері права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції.

Питання для розгляду на семінарському занятті.

1. Обсяг та складові права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції.

2. Зобов'язання держави щодо права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції.

3. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на повагу до приватного й сімейного життя, житла та кореспонденції (справа Класс та інші проти Німеччини 1978р.).

4. Поняття свободи віросповідання. Обсяг та складові права на свободу думки, совісті та релігії (Справа Коккінакіс проти Греції 1993 р., Справа Лінгенс проти Австрії 1986 р.).

Методичні рекомендації

Кожен має право на повагу до його приватного і сімейного життя, недоторканості житла і до таємниці кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатися у здійснення цього права інакше ніж згідно із законом і коли це необхідно в демократичному суспільстві в інтересах національної і громадської безпеки або економічного добробуту країни, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або з метою захисту прав і свобод інших осіб.

Право на приватність гарантує низка міжнародних документів: Загальна декларація прав людини; Європейська конвенція з прав людини та основоположних свобод; Конвенція ООН про доступ до інформації.

Стаття 8 Конвенції захищає 4 сфери інтересів – приватне життя, сімейне життя, кореспонденцію та житло. Відтак, спектр її застосування є дуже широким. Поняття приватності, яке закріплене в ній, є цілісною концепцією. Відповідно, стаття 8 ЄКПЛ застосовується не в якомусь одному правовому контексті, а важлива для різних галузей права – від кримінального до цивільного та сімейного права.

Самостійна робота

Завдання № 1

Громадянка Сидоренко займалась розробкою мобільних додатків у компанії, згідно правилам якої будь-яке особисте листування у робочий час було заборонене. 31 грудня 2011 року їй було повідомлено про звільнення у зв'язку з тим, що 11, 12 та 13 грудня вона вела листування зі своїм нареченим щодо деталей майбутнього весілля в одному з мобільних додатків компанії.

Наречений так само працював у компанії, однак з 10 до 24 грудня 2011 року знаходився у відпустці. Як доказ їй було пред'явлено роздруківку переписки, у якій посадовою особою компанії, було підкреслено дати, час спілкування та виділено окремі фрази. На полях роздруківки також були коментарі тексту від двох інших посадових осіб компанії.

Громадянка Сидоренко звернулася до суду, стверджуючи, що її право на приватність було порушено, а також, що компанія, по-перше, не попередила її про моніторинг усієї переписки співробітників і, по-друге, розповсюдила приватну інформацію та особисті відомості.

Письмово надайте відповіді на наступні питання:

1. Яким повинно бути рішення суду?
 2. Чи порушено право на приватність або інші права заявниці?
 3. Чи є у цій ситуації порушення права на конфіденційну інформацію?
- Рішення аргументуйте.

Завдання № 2

Проаналізуйте зміст справи «Родзевілло проти України», заява № 38771/05, рішення від 14 січня 2016 року. Відповідь підготуйте у вигляді коротке есе.

Теми рефератів

1. Втручання у право на повагу до приватного і сімейного життя. Межі прав, передбачених ст. 8 Конвенції основоположних прав і свобод людини.
2. Порушення права на повагу до особистого й сімейного життя у рішеннях ЄСПЛ проти України.

Засвоїти визначення понять: приватне життя, право на приватне життя і право на повагу приватного життя, недоторканність житла, таємниця кореспонденції, поняття свободи совісті, свобода вираження поглядів.

Питання для самоконтролю:

1. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо свободи совісті та релігії.
2. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо свободи вираження поглядів.
3. Міжнародно-правові механізми захисту права на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції.
4. Міжнародно-правові стандарти права на свободу думки, совісті та релігії.
5. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу думки, совісті та релігії.

6. Міжнародно-правові механізми захисту права на свободу вираження поглядів.

Рекомендована література до теми
Основна література:

Нормативно-правові акти:

1. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC. [Електр. рес.]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
2. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод: прийнята Радою Європи 4 листопада 1950 р. з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів №№ 11 та 14 з Протоколами №№ (1, 4, 6, 7, 8, 9, 12 та 13). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [Електр.рес.]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
5. Справа Клас та інші проти Німеччини 1978р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_093
6. Справа Коккінакіс проти Греції 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rpoid.narod.ru/echr/translation/translation/kokkinakis.htm>
7. Справа Лінгенс проти Австрії 1986 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_066

Навчальна та науково-монографічна література:

1. Пушкіна О. В. Система прав і свобод людини та громадянина в Україні: теоретичні і практичні аспекти забезпечення: монографія. – К.: Логос, 2006. – 416 с.
2. Рабінович П.М., Яромол Л.В. Законодавча регламентація в Україні права людини на свободу віросповідання: можливості оптимізації / Бюлетень Міністерства юстиції України, 2004. – № 2-3. – С. 5-16.
3. Сивухін В. С. Конституційне право людини і громадянина на невтручання в їх особисте і сімейне життя та його забезпечення органами внутрішніх справ: автореф. дис. канд. юрид. наук. – К.: 2007. – 18 с.
4. Тракало Р.І. Обмеження права на повагу до приватного життя в кримінальному провадженні: теоретичні та правові аспекти / Р.І. Тракало // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 4. – С. 295-299.
5. Яромол Л.В. Свобода віросповідання людини: юридичне забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження): автореф. дис. канд. юрид. наук. Одеса, 2003. – 15 с.

Додаткова література:

1. Бедь В.В. Право не сповідувати жодної релігії як складова свободи совісті: порівняльно-правовий аналіз / Науковий вісник Ужгородського національного ун-ту. Серія «Право». 2013. – Вип. 22. – Ч. II. –Т. 1. – С. 124-127.
2. Биков О.М. Свобода совісті та свобода віросповідання: співвідношення понять / Право і суспільство, 2011. – № 2. – С. 69-73.
3. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права людини і громадянина в Україні: навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 336 с.
- 4.Крегул Ю.І., Ладиченко В.В., Орленко В.І. Права і свободи людини: навчальний посібник. – К.: Книга, 2004. – 288 с.
5. Міжнародне право : підручник / Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. та ін. / заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : КНТ, 2009. – 752 с.
- 6.Ушакова М.О. Поняття та види особистих прав людини: теоретичний аспект / Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки, 2011. – № 4. – С. 40-46.
7. Ярмол Л. Юридичне забезпечення в Україні права людини на віросповідання: загальнотеоретичні підстави удосконалення // Юридична наука, 2003. – № 6. – С. 48-54.

Тема 7. Права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднання. Право на власність та заборона дискримінації.

Мета вивчення

Закріпити знання здобувачів вищої освіти та сформувати цілісне уявлення про складові права на свободу вираження поглядів, свободу зібрань та об'єднання. Обсяг та складові права на власність та заборону дискримінації.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері, вираження поглядів, свободу зібрань та об'єднання та права на власність і заборону дискримінації;
- 2) виділити особливості сучасних концепцій у сфері вираження поглядів, свободу зібрань та об'єднання та права на власність і заборону дискримінації;
- 3) інтегрувати знання і вирішити комплексні дослідницькі задачі у сфері заборони дискримінації.

Питання для розгляду на семінарському занятті.

1. Обсяг та складові права на свободу вираження поглядів. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо свободи вираження поглядів.
2. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу вираження поглядів.
3. Обсяг та складові права на свободу зібрань та об'єднання. Зобов'язання держави щодо права на свободу зібрань та об'єднання.
4. Обсяг та складові права на власність. Зобов'язання держави щодо права на власність.
5. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на власність (справа Луїзіду проти Туреччини 1996 р.)
6. Обсяг та складові заборони дискримінації. Зобов'язання держави щодо заборони дискримінації. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони дискримінації (справа Маркс проти Бельгії 1979 р.)

Методичні рекомендації

Частина 1 статті 10 ЄКПЛ закріплює наступне: «Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право передбачає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів». Подібне положення знаходимо й у статті 19 Загальної декларації прав людини 1948 року Організації Об'єднаних Націй: «Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне вираження їх; у це право входить свобода безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свобода шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів».

Не менш важливим є розгляд питання, що стосується права на захист власності викладено у ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: «Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном».

Також треба звернути увагу, що гарантії рівності та заборони дискримінації містяться й у низці нормативних актів міжнародного права, які в різні часи були ратифіковані Україною, ставши невід'ємною частиною національного законодавства. До таких актів, серед іншого, належать:

1. Загальна декларація прав людини (статті 1, 2 і 7).
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (статті 2, 3 і 26)
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (статті 2 і 3)
4. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.
5. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.

6. Конвенція про права осіб з інвалідністю.

7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (стаття 14), а також Протокол № 12 до неї.

8. Європейська соціальна хартія (переглянута).

Водночас, цінність загально-визнаного визначення дискримінації полягає у тому, що воно виокремлює ключові принципи, що дозволяють визначати, в яких випадках різноманіття між особами або групами осіб становитиме протизаконну дискримінацію в будь-якій її формі. Таких принципів є чотири:

1. Наявність порушення (обмеження у визнанні, реалізації або користуванні) прав і свобод.

2. Наявність певної захищеної ознаки, на підставі якої відбувається розбіжності.

3. Відсутність правомірної, об'єктивно обґрунтованої мети, для досягнення якої проводиться диференціація.

4. Недотримання принципу пропорційності (належності та необхідності) між метою та способами її досягнення.

Закон встановлює такий перелік ознак, за якими заборонена дискримінація: раса, колір шкіри, політичні переконання, релігійні та інші переконання, стать, вік, інвалідність, етнічне походження, соціальне походження, громадянство, сімейний стан, майновий стан, місце проживання, мова або інші ознаки.

Самостійна робота

Завдання № 1

1. У травні 2010 року пан Тоніш, який походить з Нігерії та має статус біженця у Франції, спробував працевлаштуватися у кількох компаніях, що зареєстровані у Франції, але в кожній отримав відмову. Вважаючи, що він повністю відповідає кваліфікаційним вимогам, які виставлялися відповідними роботодавцями, а їхні відмови були проявом прямої дискримінації за ознакою його кольору шкіри, Тоніш оскаржив ці відмови у відповідних судах. Жоден суд, у деяких випадках навіть апеляційної інстанції, не задовольнив позовних вимог Тоніша.

На початку 2012 року Тоніш почав розсилати свої резюме та заявки на працевлаштування знову, зокрема до тих компаній, з якими він раніше судився. У травні 2012 року Тоніш отримав листа електронною поштою від менеджера однієї з компаній, від якої він попередньо отримав незаконну, на його думку, відмову в працевлаштуванні і яку він оскаржував. У листі зазначалося таке: «У зв'язку з тим, що раніше Вами висувалися безпідставні звинувачення в дискримінації та порушенні трудового законодавства з боку нашої компанії, керівництво не вбачає за можливе винести позитивне рішення щодо Вашого працевлаштування в головному офісі компанії або в будь-якому з її відділень».

Визначте, чи правомірні дії роботодавців? Відповідь надайте у вигляді есе.

Завдання № 2

Проаналізуйте зміст справи «Веніамін Тимошенко та інші проти України», заява № 48408/12, рішення 2 жовтня 2014 року.

Підготуйте коротке есе на цю тему.

Теми рефератів

1. Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони дискримінації.
2. Міжнародно-правові механізми захисту від дискримінації.

Засвоїти визначення понять: свобода вираження поглядів, свобода зібрань та об'єднання, право на власність, заборона дискримінації.

Питання для самоконтролю:

1. Міжнародно-правові стандарти права на свободу зібрань та об'єднання.
2. Міжнародно-правові механізми захисту права на свободу зібрань та об'єднання.
3. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу зібрань та об'єднання.
4. Міжнародно-правові стандарти права на власність. Обсяг та складові права на власність. Зобов'язання держави щодо права на власність.
5. Міжнародно-правові механізми захисту права на власність.
6. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на власність.
7. Міжнародно-правові стандарти заборони дискримінації.

Рекомендована література до теми

Основна література:

Нормативно-правові акти:

1. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
2. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
3. Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». [Електр. рес.]. – Реж. дост.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.
4. Конвенція про захист прав і основоположних свобод : прийнята Радою Європи 4 листопада 1950 р. з поправками, внесен. відповідно до положень Протоколів №№ 11 та 14 з Протоколами №№ 1, 4, 6, 7, 12 та 13). – [Електр. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004

5. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [Електр. ресурс]. – Режим дост.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
6. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р. [Електр.Рес.]. – Реж. дост.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105
7. Справа Луїзиду проти Туреччини 1996р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Loizidu_vs_Turkey.pdf
8. Справа Маркс проти Бельгії 1979 р.[Електр. ресурс]. – Режим доступу:http://europeancourt.ru/uploads/ECHR_Marckx_v_Belgium_13_06_1979.pdf

Навчальна та науково- монографічна література:

1. Журавльова Г.С. Принцип рівності та заборони дискримінації у конституційному праві: Монографія. – Запоріжжя: Вид-во Прометей, 2017. – 312 с.
2. Серeda М. Співвідношення права на свободу мирних зібрань із суміжними правами. Вісник Національної академії правових наук України. 2015. – № 4. – С. 97-108.
- 3.Тітко Е.В. Правомірне обмеження свободи вираження поглядів: досвід Європейського суду з прав людини: автореф. дис. к. ю. н. –К.: 2013.– 20 с.
4. Фулей Т.І. Свобода мирних зібрань: наук.-метод. посіб. для суддів. – К.: Фенікс, 2014. – 112 с.
5. Шевчук С. Свобода вираження поглядів: практика Європейського Суду з прав людини у порівняльній перспективі. –К.: Реферат, 2005. –192 с.
6. Ярмол Л.В. Свобода вираження поглядів та проблеми юридичного забезпечення її реалізації в Україні (теоретико-правове дослідження): монографія. – Львів: Ліга-Прес, 2018. – 464 с.

Додаткова література:

1. Гінарану А. Від заборони дискримінації до сприяння рівності : посібник для тренерів / А. Гінарану.– Женева : МОП. – 2010. – 68 с.
2. Каменкова Л. Позитивная дискриминация: понятие, содержание, эволюция / Л. Каменкова, Л. Мурашко // Журнал Международного права и международных отношений. – 2006. – № 2. – С. 3-7.
- 3.Руководящие принципы по свободе мирных собраний / подготовл. советом экспертов БДИПЧ ОБСЕ по вопросам свободы собраний и Венецианской комиссией Совета Европы Изд. 2. –Варшава; Страсбург, 2010. URL: <http://www.osce.org/ru/odihr/83237?download=true> (07.12.2013).
- 4.Серeda М. Мирні зібрання у практиці адміністративних судів 2015: масштаби змінилися, проблеми лишилися. URL: <http://pravo.org.ua/ua/news/20871282-mirni-zibrannya-u-praktitsi-administrativnihsudiv-2015-masshtabi-zminilisya,-problemi-lishilisya> (дата звернення: 17.06.2016).
5. Council Directive № 2000/43/EC of 29 June 2000 On implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin /

[Electronic resource]. – Access mode : <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0043:en:HTML>.

6. Jayawickrama N. The Judicial Application of Human Rights Law: National, Regional and International Jurisprudence. – Cambridge, 2002. – 965 p.

Змістовий модуль 2. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПРАВ І СВОБОД . СПРАВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.

Тема 8. Загальні засади обмеження прав і свобод людини.

Мета вивчення

Закріпити знання здобувачів вищої освіти сформувати цілісне уявлення про загальні засади правомірних обмежень прав і свобод людини.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері, обмежень прав і свобод людини;
- 2) виділити особливості сучасних концепцій у сфері вираження обмежень прав і свобод людини;
- 3) інтегрувати знання і вирішити комплексні дослідницькі задачі у сфері обмежень прав і свобод людини.

Питання для розгляду на семінарському занятті.

1. Межі реалізації прав і свобод людини.
2. Мета обмеження прав і свобод людини.
3. Обмеження прав людини з метою забезпечення національної безпеки, громадського порядку, здоров'я населення, екологічного благополуччя та громадської моралі.
4. Гарантії прав і свобод людини в умовах воєнного стану.
5. Механізм обмеження прав людини в умовах надзвичайного стану.
6. Мета, підстави та механізм обмеження прав іноземців і осіб без громадянства, що перебувають на території України.
7. Особливості механізму обмеження окремих видів прав і свобод людини. Обмеження свободи слова, таємниці приватного життя, свободи пересування та виборчих прав.

Методичні рекомендації

Переважна частина прав і свобод має обмеження. Однак влада не повинна обмежувати права людини на підставі виключно власної волі. Такі обмеження мають відповідати вимогам міжнародного права. На рівні міжнародно-правових актів також наявне використання різної термінології. У Загальній декларації прав людини та Міжнародному пакті про економічні, соціальні й культурні права застосовується термін «обмеження», у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права - «відступ від своїх зобов'язань», в Американській конвенції про права людини - «призупинення гарантій», Європейській конвенції про захист прав людини та основних свобод - «обмеження». Студентам треба приділити увагу. Право на дерогацію - можливість держави відступати під час надзвичайних ситуацій від виконання деяких своїх міжнародних зобов'язань щодо захисту прав людини, призупиняти дію національного законодавства.

Самостійна робота

Завдання № 1

Проаналізуйте зміст справи «І. проти Фінляндії» (Заява №20511/03) рішення Страсбург 17 липня 2008 р. Підготуйте коротке есе на цю тему.

Завдання № 2

Розмежуйте поняття: обмеження свободи слова, таємниці приватного життя, свободи пересування, що містяться в Конвенції основоположних прав і свобод людини. Відповідь оформіть у вигляді таблиці.

Завдання № 3

Схематично відобразіть, принципи сучасного міжнародного гуманітарно-права.

Теми рефератів

1. Механізм обмеження прав людини в умовах воєнного стану.
2. Відповідальність за порушення прав людини в умовах воєнного стану.
3. Відповідальність за порушення прав людини в умовах надзвичайного стану.

Засвоїти визначення понять: підстави та порядок обмеження прав і свобод людини, цілі обмеження прав та свобод людини, правовий режим воєнного стану, порядок введення та скасування воєнного стану, правовий режим надзвичайного стану, порядок введення та скасування надзвичайного стану

Питання для самоконтролю:

1. Поняття обмеження прав і свобод людини. Дерогація.
2. Можливості для обмеження прав і свобод у міжнародно-правових документах універсального рівня.

3. Захист поранених та хворих у період збройного конфлікту.
4. Практика Європейського суду з прав людини щодо обмеження прав.
5. Режим воєнного полону. Інтернування військовополонених.
6. Захист поранених осіб та хворих, що зазнали аварії корабля у період збройного конфлікту на морі.
7. Декларація Мартенса.
8. Застосування норм міжнародного гуманітарного права до різних видів збройних конфліктів.

*Рекомендована література до теми
Основна література:*

Нормативно-правові акти:

1. Гаазька конвенція (IV) про закони та звичаї війни на суходолі. Додаток: Положення про закони та звичаї сухопутної війни 1907 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222.
2. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC». [Електр.ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
3. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях 1949 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151
4. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
5. Закон України «Про правовий режим воєнного стану», 2015 р. [Електр.ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
6. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадян» 2012 р. [Електр.ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
7. Конвенція про захист прав і основоположних свобод: прийнята Радою Європи 4 листопада 1950 р. з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів №№ 11 та 14 з Протоколами №№ 1, 4, 6, 7, 12 та 13). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [Електр.ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Навчальна та науково-монографічна література:

1. Грушко М.В Становлення та специфіка міжнародно-правового режиму військовополонених: монографія / М.В. Грушко; [за наук. ред. к.ю.н., доц. Т.Р. Короткого. – Одеса: Фенікс, 2016. – 284 с. – (Серія «Міжнародне право»).
2. Карпенко М.І. Окремі питання юридичної відповідальності суб'єктів військових правопорушень // Юридична наука. – 2015. – № 8. – С. 88-98.

3. Репецький В. Актуальні проблеми міжнародного гуманітарного права // Вісн. Львів. ун-ту: Сер. Міжнародні відносини. – 2005. – Вип. 15. – С. 169-173.
4. Сервецький І.В. Поняття державної зради та її суспільна небезпека // Юридична наука. – 2016. – № 3. – С. 109-121.
5. Сокуренько В.В. Міжнародний досвід США та Франції у сфері оборони // Наукові праці НУ ОЮА. – 2015. – Том XV. – С. 193-199.
6. Стрекалов А.Є. Способи конституційного закріплення (формули) обмежень основних прав та свобод людини і громадянина. Вісник Луганського держ. ун-ту внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. 2009. – Вип. № 2. – С. 144-152.
7. Талалай Д. Деякі аспекти надзвичайних правових режимів як правової форми забезпечення національної безпеки держави // Публічне право. – 2015. – № 4. – С. 41-48.
8. Тітко Е.В. Правомірне обмеження свободи вираження поглядів: досвід Європейського суду з прав людини: автореф. дис. ... к.ю.н. – К.: 2013. – 20 с.

Додаткова література:

1. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: навч. посібник. – К.: Атіка, 2004. – 463 с.
2. Савченко О.А. Правове обмеження прав людини як основа і критерій співвідношення публічних і особистих інтересів / Право України. 2006. – № 3. – С. 26-28.
3. Селівон М.Ф. Критерії обмеження прав людини у практиці конституційного правосуддя // Вісник Конст. Суду України. 2005. – № 3. – С. 35-52.
4. Фролов Ю.М. Економічні права і свободи людини і громадянина в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Одеса, 2005. – 20 с.
5. Човган В.О. Обмеження прав в'язнів: правова природа та обґрунтування: монографія / ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: Права людини, 2017. – 608 с.
6. Disability and Disabilism. URL: <https://www.coe.int/en/web/compass/disability-and-disabilism> (дата звернення: 16.12.2016).

Тема 9. Право на справедливий суд.

Мета вивчення

Закріпити знання здобувачів вищої освіти сформувані цілісне уявлення про загальні нормативно-правові основи забезпечення права на справедливий суд, його призначення та мету, класифікацію елементів права на справедливий суд, а також проблематика аспектів права на справедливий суд у сучасних реаліях.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері, права на справедливий суд;
- 2) виділити особливості сучасних концепцій у сфері вираження права на справедливий суд;
- 3) інтегрувати знання і вирішити комплексні дослідницькі задачі у сфері права на справедливий суд.

Питання для розгляду на семінарському занятті.

1. Обсяг та складові права на справедливий суд та на дієвий (ефективний) засіб юридичного захисту.
2. Зобов'язання держави щодо права на справедливий суд та на дієвий (ефективний) засіб юридичного захисту.
3. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на справедливий суд та на дієвий (ефективний) засіб юридичного захисту (справа Олександр Волков проти України 2013 р. і справа Бурмич та інші проти України 2017 р.).
4. Поняття видачі злочинців (екстрадиція). Спрощена процедура екстрадиції в Україні: проблеми та перспективи.
5. Інститут видачі злочинців (екстрадиція) в сучасному міжнародному праві.
6. Роль Інтерполу у здійсненні видачі злочинців (екстрадиції).

Методичні рекомендації

Готуючись до семінарського заняття із зазначеної теми, в першу чергу, потрібно звернути увагу, що право на справедливий суд є незаперечною цінністю сучасної демократії, що ґрунтується на повазі до людської гідності та правах і свободах людини. Ст. 6 Європейської конвенції про захист основних положень прав і свобод людини не лише визначає фундаментальність цього права, а й гарантує його реалізацію. Закріплюють принцип верховенства права, на підставі якого формується і будується суспільство. Право на справедливий суд – це саме те положення Конвенції, на яке найчастіше покликаються заявники, звертаючись до Європейського суду з прав людини.

Самостійна робота

Завдання № 1

З огляду на неефективність дипломатичних каналів у міжнародному співробітництві поліцейських відомств та потребу у встановленні між ними безпосередніх контактів було прийнято рішення про створення Міжнародної

комісії кримінальної поліції. В 1923 р. прийнято її Статут. Проте з 1956 р. розпочинається нова історія діяльності Інтерполу.

Завдання і запитання до задачі:

1. Перерахуйте міжнародні організації, основним завданням яких є сприяння співробітництву держав у боротьбі зі злочинністю.
2. Охарактеризуйте діяльність Інтерполу протягом 1923-1956 рр.
3. Яка організаційна структура Інтерполу?
4. Які основні завдання і напрями діяльності Інтерполу на сьогодні?

Завдання № 2

Складіть порівняльну таблицю, розмежування функцій та основних форм діяльності Інтерполу та Європолу.

Теми рефератів

1. Міжнародно-правова основа інституту видачі (екстрадиції).
2. Сучасні тенденції розвитку та застосування екстрадиції.

Засвоїти визначення понять: екстрадиція, процедура екстрадиції, міжнародно-правові стандарти права на справедливий суд, Інтерпол

Питання для самоконтролю:

1. Видача злочинців (екстрадиція) як різновид надання взаємної правової допомоги.
2. Міжнародно-правова регламентація видачі злочинців (екстрадиції).
3. Порядок здійснення видачі злочинців (процедура екстрадиції).
4. Міжнародно-правові стандарти права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту.
5. Міжнародно-правові механізми захисту права на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту.

Рекомендована література до теми

Основна література:

Нормативно-правові акти:

1. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC. [Електр. рес.]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
2. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
3. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [Електр.ресурс]. – Режим дост.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

4. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI, 13.04.2012. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/>.

5. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол. 2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE35132.html

6. Справа Олександр Волков проти України 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_947

7. Справа Бурмич та інші проти України 2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/attachment-1-judgment-burmych-gc-46852-13-ukr-translation-/168078eb76>

8. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про Оперативне та стратегічне співробітництво – 2017 р. Європол. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16

Навчальна та науково- монографічна література:

1. Коваль І. Право на справедливий суд: практика Європейського суду з прав людини щодо України / І. Коваль // Право України. – 2006. – № 10. – С. 129-132.

2. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. / С.П. Погребняк. – Х., 2008. – 240 с.

3. Право на справедливий суд / М. Погорецький, І. С. Гриценко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2012. – Вип. 91. – С. 4-8.

4. Трегубов Е.Л. Право на справедливий суд в практиці європейського суду з прав людини / Е.Л. Трегубов // Форумправа. – 2010. – № 1. – С. 358-363.

5. Федорчук Н.Б., Нор В.Т. Захист прав потерпілих від злочину в англо-американській правовій системі та кримінальному судочинстві України: монографія. –К.: Правова єдність. 2009. – 192 с.

6. Энтин М. Справедливое судебное разбирательство по праву Совета Европы и Европейского Союза / М. Энтин // Конституционное право: Восточноевропейское обозрение. – 2003. – № 3 (44). – С. 85-97.

Додаткова література:

1. Бондарчук С.А. Гласність та відкритість судового процесу як гарантії доступу до правосуддя / С.А. Бондарчук // Вісник ХНУВС. 2010. – № 4 (2). – С. 6-11.

2. Городовенко В. Забезпечення права на справедливий судовий розгляд В. Городовенко // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 4. – С. 60-62.

3. Ізарова І.О. Проблеми реалізації принципу публічності під час ухвалення рішення суду в цивільному судочинстві / І.О. Ізарова // Право і суспільство. – 2014. – № 3. – С. 61-67.

4. Червяцова А.О. Свобода вираження поглядів та право на справедливий суд: вирішення конфлікту в практиці Верховного Суду США / А.О. Червяцова // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право. – 2013. – № 1062. – Вип. 14. – С. 55-58.

5. Шевчук С. Судовий захист прав людини: практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук. – Вид. 2-ге, виправлене доповнене. – К.: 2007. – 848 с.

Тема 10. Міжнародний захист окремих категорій та груп осіб (2 год.)

Мета вивчення

Закріпити знання здобувачів вищої освіти та сформувати цілісне уявлення про розвиток концепції міжнародного захисту окремих категорій та груп осіб.

Результати навчання

Після заняття здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- 1) розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері, захисту окремих категорій та груп осіб;
- 2) виділити особливості сучасних концепцій у сфері вираження захисту окремих категорій та груп осіб;
- 3) інтегрувати знання і вирішити комплексні дослідницькі задачі у сфері захисту окремих категорій та груп осіб.

Питання для розгляду на семінарському занятті.

1. Захист прав осіб, що належать до національних та мовних меншин. Захист прав корінних народів.
2. Захист прав жінок. Захист прав дітей. Захист прав осіб із інвалідністю.
3. Захист прав мігрантів, що працюють. Захист прав біженців та внутрішньо переміщених осіб.
4. Захист прав ув'язнених осіб та осіб, які перебувають у місцях несвободи.
5. Сутність правової допомоги у кримінальних справах, принципи її надання. Міжнародно-правова основа надання правової допомоги у кримінальних справах.
6. Україна як суб'єкт взаємної правової допомоги у кримінальних справах.
7. Роль Інтерполу у виконанні міжнародних слідчих доручень правоохоронних органів.

Методичні рекомендації

Світова спільнота опікується захистом прав осіб, які в міжнародній практиці визначаються як особи, що належать до певних груп населення. Студентам треба приділити увагу, що до них відносяться: 1) національні, етнічні, релігійні і мовні меншини; 2) жінки; 3) діти; 4) біженці та 5) особи з обмеженими фізичними здібностями. Крім цього, окремі міжнародно-правові стандарти стосуються захисту прав людей похилого віку, мігрантів, корінних народів та осіб, які живуть в умовах бідності.

Сьогодні не піддається сумніву твердження про те, що права осіб, що належать до певних груп населення, проголошені в Загальній декларації прав людини і закріплені в універсальних і регіональних міжнародних договорах, національних законодавствах, стали важливим елементом сучасних демократій, частиною повсякденного життя. Дотриманню міжнародно-правових стандартів захисту прав осіб, що належать до певних груп населення, в цивілізованих демократичних країнах приділяється особлива увага. Зокрема, це проглядається в дії концепції «позитивної дискримінації», коли певним групам населення надаються преференції щодо захисту їх прав.

Прийняття урядом спеціальних заходів для підвищення рівня прав осіб, що належать до певних груп населення, здійснюється з єдиною метою досягнення фактичної рівності і не являє собою дискримінацію в тому випадку, якщо такі заходи не призводять до створення непропорційного захисту або формування окремої системи захисту для певних осіб або груп таких осіб, і якщо застосування цих заходів припиняється після досягнення тих цілей, заради яких вони приймалися.

Самостійна робота

Завдання № 1

Складіть порівняльну таблицю в якій відобразить різницю, в правах, що мають біженці у порівнянні із правами якими володіють громадяни. Яка процедура надання статусу «біженець»? Які національні засоби захисту біженців? Надайте їх вичерпаний перелік.

Завдання № 2

Проаналізуйте зміст справи «М.С. проти України», 2017 р. Підготуйте коротке есе на цю тему.

Завдання № 3

Складіть порівняльну таблицю, взаємодія Інтерполу з міжнародними організаціями та окремими державами у галузі протидії злочинності.

Теми рефератів

1. Захист прав пацієнтів.
2. Захист прав осіб у збройних конфліктах.

Засвоїти визначення понять: захист прав жінок, захист прав дітей, захист прав мігрантів, захист прав біженців, захист прав пацієнтів, захист прав осіб із інвалідністю, захист прав ув'язнених осіб

Питання для самоконтролю:

1. Правові основи і процедура надання Україною взаємної правової допомоги у кримінальних справах.
2. Правова допомога у кримінальних справах як специфічна міжнародна правоохоронна діяльність.
3. Регіонально-правова система захисту прав дітей
4. Захист прав ув'язнених осіб та регіональному рівні
5. Захист прав ув'язнених осіб на універсальному рівні

Рекомендована література до теми

Основна література:

Нормативно-правові акти:

1. Департамент міжнародного поліцейського співробітництва. [Електр. ресурс]. – Режим доступу : (Интерполу) – <http://interpol.np.gov.ua/>
2. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC». [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
3. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033
4. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» 2016 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
5. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів» від 22.12. 2011 р. N 4213-VI. [Електр ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4213-17>
7. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [Електр. рес.]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Конвенція про права дитини 1989 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

9. Конвенція ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок 1999р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
10. Конвенція про права осіб з інвалідністю 2006 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
11. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих - мігрантів та Членів їх сімей 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203
12. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України 2019р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-19>
13. Справа «М.С. проти України», 2017 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/162658_znachennya-rshennya-spl-u-sprav-ms-proti-ukrani-dlya-pravozastosocho-praktiki

Навчальна та науково- монографічна література:

1. Гончарова Ю.А. Становление и развитие института защиты прав женщин в системе обеспечения прав человека / Ю.А. Гончарова // Нац. юридический журнал: теория и практика О.О.О. Научно-практическое правовое издание. – № 6 (10). – Кишинев (Республика Молдова), 2014. – С. 45-51.
2. Соціальна інтеграція осіб з інвалідністю в контексті освітньої діяльності ВНЗ: монографія / М.В. Півторак, Н.С. Пасічник, О.П. Цвид-Гром, О.П. Хомчук [та ін.]; за заг. ред. Я.В. Новака. – Біла Церква, 2018. – 211 с.
3. Федорчук Н.Б., Нор В.Т. Захист прав потерпілих від злочину в англо-американській правовій системі та кримінальному судочинстві України: монографія. – К.: Правова єдність. 2009. – 192 с.
4. Хабаров В.В. Проблеми працевлаштування молоді з інвалідністю та пропозиції щодо їх вирішення // Підтримка процесу працевлаштування випускників з інвалідністю ВНЗ України: аспект прав людини. – К.: ВГО студентів-інвалідів «Гаудеамус», Університет «Україна», 2006. – С. 24-32.
5. Ченшова Н.В. Особливості регламентації статусу біженця у законодавстві України як потенційної держави-учасниці Європейського Союзу. Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія: Право. 2015. – Випуск 35. – Ч. 1. – Т. 3. – С. 156-161.
6. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. – Вид. 2-е виправлене та доповнене. – К.: Реферат, 2007. – 848 с.
7. Юрченко Н.Н. К вопросу противодействия торговли женщинами в Украине. // Актуальные проблемы борьбы с торговлей женщинами. Материалы международной научно-практической конференции (Кишензу, 2-3 июня 2011 г.) / 2011. – С. 68-70.

8. Official Journal C 306 vol. 50 of 17.12.2007. URL: <http://eurlex.europa.eu/oj/direct-access.html> (дата звернення: 01.11.2016)

Додаткова література:

1. Біла-Тіунова Л.Р. Правове регулювання статусу біженця в Україні: стан і перспективи реформування. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2013. – Т. 13. – С. 194-205.

2. Костова Н.І. Основні принципи пост конфліктного врегулювання в Україні // «Про державну політику перехідного періоду»: матеріали круглого столу (Одеса, ОДУВС, 12 лютого 2021 р.)

3. Костова Н.І. Порівняльний аналіз публічної інформації за українським законодавством та законодавством деяких країн ЄС // Часопис цивілістики. 2017. – № 22. – С. 99-102.

4. Міжнародні стандарти, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань та діяльності органів і установ виконання покарань методичні рекомендації / уклад. О.В. Романюк, В.О. Човган. 2016. URL: <https://irc.org.ua/files/posibnik-mijnarodni-standarty.pdf> (дата звернення 11.12.2019).

5. Петельнікова Н. Національний превентивний механізм як головна функція інституту Омбудсмана у забезпеченні захисту прав та законних інтересів засуджених та ув'язнених Публічне право – № 3 (31). 2018. URL: [file:///C:/Users/DELL/Downloads/pp_2018_3_7%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/DELL/Downloads/pp_2018_3_7%20(2).pdf) (дата зв. 11.12.2019).

6. Шкута О. Окремі питання залучення до праці засуджених до позбавлення волі. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2016. – № 1. – С. 111-118. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/9-2016/shkuta.pdf>.

7. Ярошенко О. Працевлаштування інвалідів: диференціація та проблеми правового регулювання / О.Ярошенко // Вісник Академії правових наук. – 2004. – № 3. – С. 97-105.

Питання для підготовки до заліку

1. Загальні положення про права людини.
2. Природа та сутність прав людини. Класифікація прав людини.
3. Універсальність прав людини.
4. Захист прав людини в рамках ООН. Статут ООН. Рада ООН з прав людини.
5. Надайте характеристику Загальної декларації прав людини 1948 р.
6. Міжнародний пакт про громадські і політичні права 1966 р. Комітет по правах людини.
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. Комітет з економічних, соціальних та культурних прав.

8. Конвенція ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок 1979. Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок.
9. Конвенція про права дитини 1989 р. Комітет з прав дитини.
10. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. Комітет проти катувань.
11. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р. Комітет по ліквідації расової дискримінації.
12. Конвенція про права осіб з інвалідністю 2006 р. Комітет з прав осіб з інвалідністю.
13. Охарактеризуйте систему захисту прав людини в Європі.
14. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. принципи тлумачення, особливості застосування в національному правопорядку.
15. Європейський суд з прав людини: юрисдикція та процедура звернення.
16. Виконання рішення Європейського суду з прав людини (на прикладі справи «МакКан проти Сполученого Королівства», 1995 р.)
17. Контроль Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень Європейського суду з прав людини.
18. Охарактеризуйте Європейську соціальну хартію (переглянуту).
19. Захист прав людини в Європейському Союзі. Хартія основоположних прав Європейського Союзу 2000 р.
20. Діяльність ОБСЕ у сфері визначення та просування стандартів захисту прав людини.
21. Охарактеризуйте регіональні системи захисту прав людини.
22. Охарактеризуйте міжамериканську систему захисту прав людини.
23. Охарактеризуйте африканську систему захисту прав людини.
24. Охарактеризуйте арабську систему захисту прав людини.
25. Проаналізуйте захист прав людини в рамках АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії).
26. Право на життя.
27. Виконання рішення Європейського суду з прав людини (на прикладі справи «Сьорінг проти Сполученого Королівства», 1989 р.)
28. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.
29. Зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.
30. Виконання рішення Європейського суду з прав людини (на прикладі справи «Олександр Волков проти України», 2013 р.)
31. Право на свободу та особисту недоторканість.

32. Зобов'язання держави щодо права на свободу та особисту недоторканість.
33. В чому полягають проблеми захисту свободи думки, совісті і релігії.
34. Зобов'язання держави, щодо права свободи думки, совісті і релігії.
35. Свобода вираження поглядів.
36. Виконання рішення Європейського суду з прав людини (на прикладі справи «Бурмич та інші проти України», 2017 р.)
37. Зобов'язання держави щодо права на свободу вираження поглядів.
38. Свобода зібрань та об'єднання.
39. Обсяг та складові права на свободу зібрань та об'єднання.
40. Обсяг та складові права на власність.
41. Заборона дискримінації.
42. Зобов'язання держави щодо заборони дискримінації.
43. Право на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту.
44. Зобов'язання держави щодо право на справедливий суд та на ефективний засіб юридичного захисту.
45. Правомірне обмеження прав людини.
46. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів.
47. Охарактеризуйте застосування принципу *lex specialis* щодо міжнародного гуманітарного права.
48. В чому полягає захист військовополонених.
49. Захист поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі.
50. В чому полягає захист жінок та дітей під час війни.

Вимоги до домашніх контрольних робіт

Здобувачі вищої освіти заочної форми навчання виконують домашню контрольну роботу передбачену робочою програмою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини».

Домашня контрольна робота – це індивідуальні завдання, які передбачають самостійне виконання студентом певної практичної роботи на основі засвоєного теоретичного матеріалу.

Завдання по домашній контрольній роботі повинні допомогти студенту в оволодінні термінологією, основними положеннями навчальної дисципліни, надати навички у рішенні типових прикладів, задач, ситуацій.

Виконану роботу студент оформляє відповідно до встановлених вимог. На титульному листі вказується назва кафедри, навчальна дисципліна, курс навчання, спеціальність, ім'я та прізвище студента. З метою забезпечення систематичної самостійної роботи студентів заочної форми навчання перевірка контрольних робіт, а також консультування з приводу їх виконання здійснюється в міжсесійний період.

Виконану роботу здобувач вищої освіти надсилає електронною поштою або надсилає іншим шляхом в деканат у визначені терміни, які встановлюються відповідно до графіка навчального процесу та графіка навчального процесу, але не пізніше, ніж за два тижні до початку сесії.

Термін перевірки роботи від надходження до надання результатів студентам – 10 днів. Робота, яка виконана студентом відповідно до встановлених вимог, за результатами перевірки виставляється відповідна оцінка. Контрольна робота є одним із видів обов'язкових навчальних робіт, за результатами успішного виконання яких студент отримує допуск до семестрового контролю. Результати перевірки домашньої контрольної роботи враховуються при виставленні підсумкової оцінки.

Домашні контрольні роботи, які виконані із порушенням встановлених вимог не зараховуються та повертаються студенту для повторного виконання. В рецензії викладач зазначає недоліки, які потрібно усунути, якщо це можливо, та надає рекомендації по їх усуненню. Термін доопрацювання (або виконання нової роботи) – до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Якщо повторно виконана домашня контрольна робота не відповідає встановленим вимогам то студент не допускається до складання сесійного контролю з навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини».

Студент виконує домашню контрольну роботу відповідно до запропонованої тематики. Студент обирає один із запропонованих варіантів при цьому перша буква прізвища студента повинна співпадати з порядковим номером варіанту контрольної роботи.

Кожен варіант складається з двох завдань. Матеріал, що викладається в домашній контрольній роботі подається стисло, грамотно, без скорочень. Обсяг роботи складає 8-10 друкованих сторінок. У кінці роботи зазначаються використані інформаційні джерела (література, сайти тощо), зазначається дата виконання та ставиться особистий підпис здобувача вищої освіти.

Варіанти домашньої контрольної роботи

Варіант № 1(букви А, Б)

Теоретичне питання.

1. Охарактеризуйте сучасну правову доктрину з прав людини.

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Оліарі та інші проти Італії» [Oliari and Others v. Italy, 18766/11 and 36030/11; [2015]. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Делькур проти Бельгії» [Delcourt v. Belgium, 2689/65; [1970]. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Варіант № 2(букви В, Г, Д)

Теоретичне питання.

1. Надайте характеристику основним міжнародним та європейським документам, що гарантують захист від дискримінації.

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Евейда проти Сполученого Королівства» [Eweida and Others v. The United Kingdom, 48420/10, 59842/10, [2013]. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Карсон та інші проти Сполученого Королівства» [Carson and Others v. The United Kingdom, [2010]. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Варіант № 3 (букви Е, Є, Ж, З)

Теоретичне питання.

1. Судова практика ЄСПЛ як джерело права та теоретичної юриспруденції.

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Мюллер та інші проти Швейцарії» [Muller and Others v. Switzerland, 10737/84, [1988]. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Янковскіс проти Литви» [Jankovskis v. Lithuania, 21575/08, [2017]. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Варіант № 4 (букви І, ІІ, Й, К)

Теоретичне питання.

1. Зазначте та охарактеризуйте зобов'язання держави в умовах збройних конфліктів.

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Аль-Скейні та інші проти Сполученого Королівства» [AlSkeini and Others v. The United Kingdom, 55721/07, [2011]. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Янг, Джеймс та Вебстер проти Сполученого Королівства» [Young, James and Webster v. The United Kingdom, 7806/77, 7601/76, [1981]. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Варіант № 5(букви Л, М)

Теоретичне питання.

1. Охарактеризуйте стандарти справедливого суду відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод .

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Серявін та інші проти України», заява № 4909/04, рішення від 10 лютого 2010 р. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Шабельник проти України», заява № 16404/03, рішення від 19 лютого 2009 р. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Варіант № 6 (букви Н, О, П)

Теоретичне питання.

1. Охарактеризуйте міжнародно-правові засоби захисту права власності.

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Юрій Миколайович Іванов проти України», заява № 40450/04, рішення від 15 жовтня 2009 року. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Новоселецький проти України», заява № 47148/99, рішення від 22 лютого 2005 року. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Варіант № 7 (букви Р, С)

Теоретичне питання.

1. Проаналізуйте право на повагу до приватного життя відповідно до ст.8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Кривіцька та Кривіцький проти України», заява № 30856/03, рішення від 2 грудня 2010 р. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Багієва проти України», заява № 41085/05, рішення від 28 квітня 2016 р. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Варіант № 8(букви Т, У)

Теоретичне питання.

1. Проаналізуйте право на свободу та особисту недоторканість у міжнародних документах.

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Нечипорук і Йонкало проти України», заява № 42310/04, рішення від 21 квітня 2011 р. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Корнєв і Карпенко проти України», заява № 17444/04, рішення від 21 жовтня 2010 р. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Варіант № 9 (букви Ф, Х, Ц, Ч)

Теоретичне питання.

1. Наведіть приклади та охарактеризуйте судові рішення ЄСПЛ стосовно свободи вираження поглядів.

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Українська Прес-Група» проти України», заява № 72713/01, рішення від 29 березня 2005 року. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Лендон, Очаковский-Лоран Жюли проти Франции» 22 жовтня 2007 р.». Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Варіант № 10 (букви Ш, Щ, Ю, Я)

Теоретичне питання.

1. Наведіть приклади та охарактеризуйте судові рішення ЄСПЛ стосовно права на життя.

Творчо-аналітичне завдання № 1.

Проаналізуйте зміст справи «Сергій Шевченко проти України», заява № 32478/02, рішення від 4 квітня 2006 р. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

Творчо-аналітичне завдання № 2.

Проаналізуйте зміст справи «Во проти Франції» від 8 липня 2004 року. Відповідь підготуйте у вигляді есе.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к // Відомості Верховної Ради України. –1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Віденська декларація та Програма дій, схвалені на Всесвітній конференції з прав людини 25 червня 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_504
3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: ратифіковано Законом № 237/94-ВР від 10.11.94 р. (Редакція від 22.11.2010 р.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року з наступними змінами [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
6. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «HUDOC . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/RUS>
7. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950р.[Електр.ресурс]. – Режим доступу:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Міжнародний пакт про соціальні, економічні і культурні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
9. Сайт постійного представництва України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geneva.mfa.gov.ua/ua>
10. Генеральна Ассамблея Організації Об'єднаних Націй.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.un.org/ru/ga/>
11. Рада Безпеки ООН.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/securitycouncil/ru>
12. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду 1945р.[Електр. ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010
13. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
14. Міжнародний пакт про соціальні, економічні і культурні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042

15. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй (ООН). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org>.
16. УВКБ (Управління Верховного Комісара у справах біженців) ООН.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unhcr.org/ua/>
17. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
18. Статут Ради Європи 1950р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001
19. Справа «Бочан проти України» №2 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a43
20. Європейська соціальна хартія 1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_300
21. Декларації АСЕАН з прав людини 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.qaz.wiki/wiki/ASEAN_Human_Rights_Declaration
22. Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва у Європі (ОБСЄ) – <http://www.osce.org>.
23. Американська конвенція по правам людини: 1969 р. – Режим доступу: http://uristu.com/library/konventsii/konvency_348/
24. Арабська хартія прав людини : 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitutions.ru/?p=512>
25. Африканська хартія прав людини: 1981 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.concourt.am/hr/rus/inter/6_4.htm
26. Ісламська декларація прав людини : 1981 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitutions.ru/?p=500>
27. Європейська Хартія основних прав ЄС (2000 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524
28. Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або пригнічуючих гідність видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. [Електр. рес.]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085
29. Справа Сьорінг проти Сполученого Королівства 1989 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurocourt.in.ua>
30. Справа Едвардс проти Сполученого Королівства 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_411
31. Справа Макканн проти Сполученого Королівства 2008 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/SO4644>
32. Справа «Шашук проти України» 2017 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e10
33. Справа Гуццарді проти Італії 1980 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.refworld.org.ru/docid/530ca3264.html>
34. Справа Харченко проти України 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_662

35. Конвенція про захист прав і основоположних свобод: прийнята Радою Європи 4 листопада 1950 р. з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів №№ 11 та 14 з Протоколами №№ (1, 4, 6, 7, 12 та 13).[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004
36. Council of Europe.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coe.int/ru/web/portal>
37. Виконання рішень Європейського суду з прав людини.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_806
38. Комітет з прав людини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kompravlud.rada.gov.ua>
39. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
40. Справа Класс та інші проти Німеччини 1978р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_093
41. Справа Коккінакіс проти Греції 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rppei.narod.ru/echr/translation/translation/kokkinakis.htm>
42. Справа Лінгенс проти Австрії 1986 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_066
43. Справа Луїзиду проти Туреччини 1996р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Loizidu_vs_Turkey.pdf
44. Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>
45. Справа Маркс проти Бельгії 1979 р[Електр. ресурс]. – Режим доступу: http://european-court.eu/uploads/ECHR_Marckx_v_Belgium_13_06_1979.pdf
46. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105
47. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадян» 2012 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
48. Закон України «Про правовий режим воєнного стану», 2015 р. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
49. Гаазька конвенція (IV) про закони та звичаї війни на суходолі. Додаток: Положення про закони та звичаї сухопутної війни 1907 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222
50. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях 1949 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151

51. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI, 13.04.2012 р. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/>
52. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол. 2020 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE35132.html
53. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про Оперативне та стратегічне співробітництво - 2017 р. Європол. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16
54. Справа Олександр Волков проти України 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_947
55. Справа Бурмич та інші проти України 2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/attachment-1-judgment-burmych-gc-46852-13-ukr-translation-/168078eb76>
56. Департамент міжнародного поліцейського співробітництва.[Електр. ресурс]. – Режим доступу: (Інтерполу) – <http://interpol.np.gov.ua/>
57. Конвенція про права дитини 1989 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
58. Конвенція ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок: 1999 р. [Електр. рес.] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
59. Конвенція про права осіб з інвалідністю 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
60. Справа «М.С. проти України», 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/162658_znachennya-rshennya-spl-u-sprav-ms-proti-ukrani-dlya-pravozastosovcho-praktiki
61. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» 2016 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
62. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів» від 22.12. 2011 р. N 4213-VI.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4213-17>
63. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України 2019р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-19>
64. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р.– Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033
65. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих - мігрантів та членів їх сімей 1990 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203
66. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>

Навчальна та науково - монографічна література:

1. Аббакумова Д.В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародно-правова природа та повноваження :моногр. / Д.В. Аббакумова. – Х.: Право,2016. – 256 с.
2. Антонович М.М.Міжнародний захист прав людини: Збірник матеріалів. – НаУКМА, 2007. – 179 с.
3. Антонович М.М. Міжнародне право: навчальний посібник з грифом МОН.– К.: Юрінком Інтер 2011. – 384 с.
4. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: теорія та практика / М. Антонович. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 383 с.
5. Буроменський М.В. Міжнародне право: навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
6. Буткевич В.Г. Міжнародне право. Основні галузі: підручник / В.Г. Буткевич,В.В. Мицик , О.В. Задорожній; за ред. В.Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2004. – 816 с.
7. Гончарова Ю.А. Становление и развитие института защиты прав женщин в системе обеспечения прав человека / Ю.А. Гончарова // Национальный юридический журнал: теория и практика О.О.О. Научно-практическое правовое издание.– № 6 (10). – Кишинев (Респ. Молдова), 2014. – С. 45-51.
8. Городовенко В. Забезпечення права на справедливий судовий розгляд // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 4. – С. 60-62.
9. Грушко М.В Становлення та специфіка міжнародно-правового режиму військовополонених: монографія / М.В. Грушко; [за наук. ред. к.ю.н., доц. Т.Р. Короткого. – Одеса: Фенікс, 2016. – 284 с. – (Серія «Міжнародне право»).
10. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. – К.: «АртЕк», 1997. – 624 с.
11. Довідник із застосуванням статті 5 право на свободу та особисту недоторканість стаття 5 Конвенції. URL.: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_UKR.pdf
12. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навчально-практичний посібник /Т.І. Дудаш. – К.: Алерта, 2013.– 368 с.
13. Энтин М. Справедливое судебное разбирательство по праву Совета Европы и Европейского Союза / М. Энтин // Конституционное право: Восточноевропейское обозрение. – 2003. – № 3 (44). – С. 85-97.
14. Європейський суд з прав людини. Судова практика/ за заг. ред. В.Г. Буткевича. –К.: Ред. журн. «Право України», 2011.– Книга 3. – 616 с.
15. Европейская социальная хартия // Збірка договорів Ради Європи. Українська версія. – К.: Парламентське видавництво, 2000. – С. 65-87.
16. Журавльова Г.С. Принцип рівності та заборони дискримінації у конституційному праві: Моногр. – Запоріжжя: Вид-во Прометей, 2017. –312 с.

17. Карпенко М.І. Окремі питання юридичної відповідальності суб'єктів військових правопорушень // *Юридична наука*. – 2015. – № 8. – С. 88-98.
18. Коваль І. Право на справедливий суд: практика Європейського суду з прав людини щодо України / І. Коваль // *Право України*. – 2006. – № 10. – С. 129-132.
19. Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свободи практике ее применения / Под. общ. ред. д.ю.н., проф. В.А. Туманова и д.ю.н., проф. Л.М. Энтина. – М.: Из-во НОРМА, 2002. – 336 с.
20. Кримінальна відповідальність за катування в Україні та зарубіжних країнах: навч. посіб. / за заг. ред. д.ю.н., проф. А.В. Савченка. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. – 240 с.
21. Кучинська О.П., Фулей Т.І., Бараннік Р.В. Принципи кримінального провадження у світлі практики Європейського суду з прав людини: монографія / О.П. Кучинська, Т.І. Фулей, Р.В. Бараннік. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. – 228 с.
22. Мармазов В.Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського Союзу з прав людини. Монографія. – К.: Вид. дім «Юридична книга», 2002. – 400 с.
23. Міжнародне право : підручник / Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. та ін. / заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : КНТ, 2009. – 752 с.
24. Международное право: сборник документов / А.В. Трояновский, Ю.В. Международное право: учебник для бакалавров / под ред. А.Н. Вылегжанина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд. Юрайт, 2014. – 904 с.
25. Мицик В.В. Право людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту. – К.: Видавничий дім «Промені», 2010. – 722 с.
26. Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку: документально-джерелознавчий довідник для співробітників правоохоронних органів (міліції) / упоряд.: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, І.Г. Кириченко. – К.: Ін Юре, 2002. – 128 с.
27. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: 12.00.11. – К.: 2012. – 20 с.
28. Наливайко Л.Р. Міжнародний захист прав людини / Л.Р. Наливайко, К.В. Степаненко, Є.М. Щербина. – Дніпропетровськ: ДДУВС, 2014. – 152 с.
29. Орлова О.О. Визначення складових доктрини «мінімального рівня жорстокості» як критерію виокремлення катування від нелюдського або такого, що принижує гідність поводження чи покарання // *Науковий вісник Дніпропетровського держ. університету внутр. справ*, 2018. – № 1. – С. 72-79.
30. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія / С.П. Погребняк. – Х.: Право, 2008. – 240 с.
31. Права людини і професійні стандарти для військовослужбовців в документах міжнародних організацій. – К.: Сфера, 2002. – 364 с.

32. Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. – К.: Сфера, 2002. – 293 с.
33. Права людини й оновлення Конституції України: Колективна монографія / Праці лабораторії дослідження теоретичних проблем прав людини юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. – Львів: Малий видавничий центр юридичного факультету Львівського національного університету ім. Івана Франка, 2011. – Вип. 5. – 184 с.
34. Права людини у новому тисячолітті / за ред. Френсіса Батлера; Британський інститут прав людини. – К.: Сфера, 2006. – 264 с.
35. Право на справедливий суд / М. Погорецький, І.С. Гриценко // Вісник Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. – 2012. – Вип. 91. – С. 4-8.
36. Пушкіна О.В. Система прав і свобод людини та громадянина в Україні: теоретичні і практичні аспекти забезпечення: моногр. – К.: Логос, 2006. – 416 с.
37. Рабінович П.М., Ярмол Л.В. Законодавча регламентація в Україні права людини на свободу віросповідання: можливості оптимізації. Бюлетень Міністерства юстиції України, 2004. – № 2-3. – С. 5-16.
38. Рабінович С.П. Права людини у природно-правовій думці неотомізму: автореф. дис. к.ю.н. нац. ун-т "Одеська юрид. академія". – Одеса, 2003. – 20 с.
39. Репецький В. Актуальні проблеми міжнародного гуманітарного права // Вісн. Львів. ун-ту: Сер. Міжнародні відносини. – 2005. – Вип. 15. – С. 169-173.
40. Севостьянова Н.І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя / Н.І. Севостьянова. – Одеса: Фенікс, 2012. – 216 с.
38. Сервецький І.В. Поняття державної зради та її суспільна небезпека // Юридична наука. – 2016. – № 3. – С. 109-121.
39. Середа М. Співвідношення права на свободу мирних зібрань із суміжними правами / Вісник Національної академії правових наук України, 2015. – № 4. – С. 97-108.
40. Сивухін В.С. Конституційне право людини і громадянина на невтручання в їх особисте і сімейне життя та його забезпечення органами внутрішніх справ: автореф. дис. канд. юр. наук. – К.: 2007. – 18 с.
41. Сокурєнко В.В. Міжнародний досвід США та Франції у сфері оборони // Наукові праці НУ ОЮА. – 2015. – Том XV. – С. 193-199.
42. Соціальна інтеграція осіб з інвалідністю в контексті освітньої діяльності ВНЗ: монографія / М.В. Півторак, Н.С. Пасічник, О.П. Цвид-Гром, О.П. Хомчук [та ін.]; за заг. ред. Я.В. Новака. – Біла Церква, 2018. – 211 с.
43. Стрекалов А.Є. Способи конституційного закріплення (формули) обмежень основних прав та свобод людини і громадянина / Вісник Лугансько-годерж. університету вн. справ ім. Е.О. Дідоренка, 2009. – Вип. № 2. – С. 144-152.
44. Талалай Д. Деякі аспекти надзвичайних правових режимів як правової форми забезпечення національної безпеки держави // Публічне право. – 2015. – № 4. – С. 41-48.

45. Тітко Е.В. Правомірне обмеження свободи вираження поглядів: досвід Європейського суду з прав людини: автореф. дис. к.ю.н. – К.–2013. – 20 с.
46. Тимченко Л.Д. Международное право. Вводный курс. Л.Д. Тимченко. – Одеса: Феникс, 2014. – 320 с.
47. Тракало Р.І. Обмеження права на повагу до приватного життя в кримінальному провадженні: теоретичні та правові аспекти / Р.І. Тракало // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 4. – С. 295-299.
48. Трегубов Е.Л. Право на справедливий суд в практиці європейського суду з прав людини / Е.Л. Трегубов // Форумправа. – 2010. – № 1. – С. 358–363.
49. Федорчук Н.Б., Нор В.Т. Захист прав потерпілих від злочину в англо-американській правовій системі та кримінальному судочинстві України: монографія. – К.: Правова єдність.– 2009. – 192 с.
50. Флоренц Бенуа-Ромер, Гайнріх Клебес. Право Ради Європи: прямуючи до загальноєвропейського правового простору. – К.: Вид. «К.І.С.», 2007. – 252 с.
51. Фулей Т.І. Свобода мирних зібрань: наук.-метод. посібник для суддів. – К.: Фенікс, 2014. – 112 с.
52. Хабаров В.В. Проблеми працевлаштування молоді з інвалідністю та пропозиції щодо їх вирішення // Підтримка процесу працевлаштування випускників з інвалідністю ВНЗ України: аспект прав людини. – К.: ВГО студентів-інвалідів «Гаудеамус», Університет «Україна», 2006. – С. 24-32.
53. Ченшова Н.В. Особливості регламентації статусу біженця у законодавстві України як потенційної держави-учасниці Європейського Союзу / Науковий вісник Ужгородського Національного університету. – Серія Право. 2015. – Вип. 35. – Ч. 1. – Т. 3. – С. 156-161.
54. Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник / М.Ю. Черкес. – К.: Знання, 2011. – 6-те вид. – 398 с.
55. Шевчук С. Свобода вираження поглядів: практика Європейського Суду з прав людини у порівняльній перспективі. – К.: Реферат, 2005. – 192 с.
56. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. – Вид. 2-е виправлене та доповнене. – К.: Реферат, 2007. – 848 с.
57. Юрченко Н.Н. К вопросу противодействия торговли женщинами в Украине // Актуальные проблемы борьбы с торговлей женщинами. Материалы международной научно-практической конференции (Кишенэу, 2-3 июня 2011 г.) / 2011. – С. 68-70.
58. Ярмол Л.В. Свобода вираження поглядів та проблеми юридичного забезпечення її реалізації в Україні (теоретико-правове дослідження): монографія. – Львів: Ліга-Прес, 2018. – 464 с.
59. Ярмол Л. Юридичне забезпечення в Україні права людини на віросповідання: загальнотеоретичні підстави удосконалення / Юридична наука. – 2003. – №6. – С. 48-54.
60. Official Journal C 306 vol. 50 of 17.12.2007. URL: <http://eurlex.europa.eu/oj/direct-access.html> (дата звернення 01.11.2016 р.)

Додаткова література:

1. Абашидзе А.Х. Право Совета Европы. Конвенция о защите прав человека и основных свобод : учеб. пособие / А.Х. Абашидзе, Е.С. Алисиевич. – М.: Междунар. отношения, 2007. – 304 с.
2. Асірян С.Р. Статус Ради ООН з прав людини у системі Організації Об'єднаних націй // Право і суспільство. – 2014. – № 1-2. – С. 298-300.
3. Биков О.М. Свобода совісті та свобода віросповідання: співвідношення понять. Право і суспільство. – 2011. – № 2. – С. 69-73.
4. Бедь В.В. Право не сповідувати жодної релігії як складова свободи совісті: порівняльно-правовий аналіз. Науковий вісник Ужгородського нац. університету. Серія «Право», 2013. – Вип. 22. – Ч. II. – Т. 1. – С. 124-127.
5. Биштыга А. Европейский суд по правам человека / А. Биштыга; науч. ред. А.Е. Вашкевич; пер. с пол. Е.Г. Генделя. – Минск: Тесей, 2000. – С. 10-30.
6. Біла-Тіунова Л.Р. Правове регулювання статусу біженця в Україні: стан і перспективи реформування. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія», 2013. – Т. 13. – С. 194-205.
7. Бондарчук С.А. Гласність та відкритість судового процесу як гарантії доступу до правосуддя / С.А. Бондарчук // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 4 (2). – С. 6-11.
8. Буроменский М.В. Обращение в Европейский суд по правам человека: практика Суда и особенности украинского законодательства / М. Буроменский. – Харьков: Фолио, 2000. – 32 с.
9. Гердеген М. Міжнародне право / Матіас Гердеген/ Переклад з німецької. – К.: «К.І.С.», 2011. – 516 с.
10. Гінарау А. Від заборони дискримінації до сприяння рівності: посібник для тренерів / А. Гінарау. – Женева : МОП, 2010. – 68 с.
11. Гнатовський М.М. Застосування міжнародного гуманітарного права органами Міжамериканської системи захисту прав людини / Право і суспільство. – № 6. – 2012. – С. 3-8.
12. Городовенко В. Забезпечення права на справедливий судовий розгляд / В. Городовенко // Слово Націон. школи суддів України. – 2013. – № 4. – С. 60-62.
13. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні / Доповідь Уповн. Верховної Ради з прав людини. – К.: ТОВ «АДЕФ-Україна», 2004. – 528 с.
14. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навчально-практичний посібник / Т.І. Дудаш. – К.: Алерта, 2013. – 368 с.
15. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. – К.: «АртЕк», 1997. – 624 с.
16. Забезпечення прав людини в діяльності правоохоронних органів: за міжнародними стандартами: Навчально-довідниковий посібник / Т.О. Проце-

нко, А.О. Мартиненко, О.І. Логвиненко, Ю.Л. Белоусов, О.М. Демянко, Т.І. Шапочка. – К.: ДНДІ МВС України, 2009. – 52 с.

17. Заборона катувань в Україні та ЄС. URL.: <https://univer.km.ua/ese/fl/27.PDF>

18. Законодавство України проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Науково-практичний коментар / Хавронюк М.І., Гацелюк В.О. – К.: ВАІТЕ, 2014. – 320 с.

19. Ізарова І.О. Проблеми реалізації принципу публічності під час ухвалення рішення суду в цивільному судочинстві / І.О. Ізарова // Право і суспільство. – 2014. – № 3. – С. 61-67.

20. Каменкова Л. Позитивная дискриминация: понятие, содержание, эволюция / Л. Каменкова, Л. Мурашко // Журнал Международного права и международных отношений. – 2006. – № 2. – С. 3-7.

21. Колодій А. ., Олійник А. Ю. Права людини і громадянина в Україні: навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 336 с.

22. Костова Н.І. Основні принципи пост конфліктного врегулювання в Україні // «Про державну політику перехідного періоду»: матеріали круглого столу (Одеса, ОДУВС, 12 лютого 2021 р.)

23. Костова Н.І. Порівняльний аналіз публічної інформації за українським законодавством та законодавством деяких країн ЄС // Часопис цивілістики. 2017. – № 22. – С. 99-102.

24. Кругул Ю.І., Ладиченко В.В., Орленко В.І. Права і свободи людини: навч. посіб. – К.: Книга, 2004. – 288 с.

25. Мармазов В.Є. Методи динамічного тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод в юриспруденції Європейського Суду з прав людини. Монографія. – К.: Вид. Дім «Юридична книга», 2002. – 400 с.

26. Міжнародні стандарти, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань та діяльності органів і установ виконання покарань методичні рекомендації / уклад. О.В. Романюк, В.О. Човган. 2016. URL: <https://irc.org.ua/files/posibnik-mijnarodni-standarty.pdf> (дата звернення 11.12.2019).

27. Міжнародне публічне право: підручник: у 2т. / В.В. Мицик, М.В. Буроменьський, М.М. Гнатівський та ін.; за заг. ред. В.В. Мицика. – Харків: Право, 2018. – Т. 2.: Основні галузі. 2018. – 624 с.

28. Міжнародне право : підручник / Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. та ін. / заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: КНТ, 2009. – 752 с.

29. Міжнародне публічне право: підручник / В.М. Репецький, В.М. Лисик, М.М. Маківич та ін. / за ред. В.М. Репецького. – К.: Знання, 2012. – 437 с.

30. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно правові механізми захисту: підручник для ВУЗів / Київський нац. ун. ім. Т. Шевченка, Інст. міжн. відносин. – К.: Видавничий дім «Промінь», 2010. – 722 с.

31. Пахомов В.Ф., Чувпило А.А. Межамериканская система: место и роль в политической истории Америки: учеб. пособие. – Харьков: ХНУ, 2003. – 92 с.
32. Посібник з проведення проваджень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у справах про катування та неналежне поводження у взаємодії з представниками неурядових організацій. Белоусов Ю.Л., Пивоваров В.С., Швець С.П. – К.: ВАІТЕ, 2014. – 112 с.
33. Права людини у новому тисячолітті / за ред. Френсіса Батлера; Британський інститут прав людини. – К.: Сфера, 2006. – 264 с.
34. Роговик О.Д. Історія розвитку африканської системи захисту прав людини в 1979-2002 рр. / О.Д. Роговик. Право і суспільство. – 2015. – № 3. – С. 44-50.
35. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: навч. посібник. – К.: Атіка, 2004. – 463 с.
36. Руководство по применению ст. 5 Конвенции. Право на свободу и личную неприкосновенность. Совет Европы / Европейский Суд по правам человека, 2014. [Елек. рес.]. Режим доступа: www.echr.coe.int (Case-Law - Case-Law Analysis - Case-Law Guides).
37. Руководящие принципы по свободе мирных собраний / подготовл. советом экспертов БДИПЧ ОБСЕ по вопросам свободы собраний и Венецианской комиссией Совета Европы Изд. 2. – Варшава; – Страсбург, 2010. URL: <http://www.osce.org/ru/odihr/83237?download=true> (дата зв: 07.12.2013).
38. Савченко О.А. Правове обмеження прав людини як основа і критерій співвід-ношення публічних і особистих інтересів / Право України, 2006. – № 3. – С. 26-28.
39. Селівон М.Ф. Критерії обмеження прав людини у практиці конституційного правосуддя. / Вісник Конституційного Суду України, 2005. – № 3. – С. 35-52.
40. Середа М. Мирні зібрання у практиці адміністративних судів 2015: масштаби змінилися, проблеми лишилися. URL: <http://pravo.org.ua/ua/news/20871282> -mirni-zibrannya-u-praktitsi-administrativnihsudiv-2015-masshtabi-zminilisya,-problemi-lishilisya (дата звернення: 17.06.2016).
41. Сімонович, Д.В. Європейські стандарти забезпечення прав людини у досудових стадіях кримінального процесу України: автореф. дис. канд. юрид. наук. Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2011. – 20 с.
42. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право : підручник Т.Л. Сироїд. – Одеса: Фенікс. 2018. – 744 с.
43. Слінько Т.М. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інтерпретаційної діяльності Конституційного Суду України. Форум права. – 2013. – № 3. – С. 596-601.
44. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні / Доповідь Уповн. Верховної Ради з прав людини. – К.: ТОВ «АДЕФ-Україна», 2004. – 528 с.
45. Степаненко К.В. Конвенційний механізм міжнародного захисту прав людини в системі ООН. Альманах міжн. права. 2018. – № 19. – С. 105-113.
46. Тимченко Л.Д., Кононенко В.П. Міжнародне право. – К.: Знання, 2012. – 631 с.

47. Француз-Яковець Т.А. Принципи конституційно-правового статусу особи та специфіка їх системної взаємодії. Бюлетень міністерства юстиції України. – 2004. – № 7. – С. 118-129.

48. Петельнікова Н. Національний превентивний механізм як головна функція інституту Омбудсмана у забезпеченні захисту прав та законних інтересів засуджених та ув'язнених Публічне право. – № 3 (31). 2018. URL: [file:///C:/Users/DELL/Downloads/pp_2018_3_7%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/DELL/Downloads/pp_2018_3_7%20(2).pdf) (дата зв. 11.12.2019).

49. Ушакова М.О. Поняття та види особистих прав людини: теоретичний аспект // Вісн. Запорізького нац. ун-ту. Юридичні науки, 2011. – № 4. – С. 40-46.

50. Фролов Ю. М. Економічні права і свободи людини і громадянина в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук. – Одеса, 2005. – 20 с.

51. Червяцова А. О. Свобода вираження поглядів та право на справедливий суд: вирішення конфлікту в практиці Верховного Суду США / А.О. Червяцова // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право. – 2013. – № 1062. – Вип. 14. – С. 55-58.

52. Човган В.О. Обмеження прав в'язнів: правова природа та обґрунтування: монографія / ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: Права людини, 2017. – 608 с.

53. Шевчук С. Судовий захист прав людини: практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук. – Вид. 2-ге, випр., доп. – К.: 2007. – 848 с.

54. Шкута О. Окремі питання залучення до праці засуджених до позбавлення волі. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2016. – № 1. – С. 111-118. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/9-2016/shkuta.pdf>.

55. Юрченко Н.Н. К вопросу противодействия торговли женщинами в Украине. // Актуальные проблемы борьбы с торговлей женщинами. Материалы международной научно-практической конференции (Кишенэу, 2-3 июня 2011 г.) / 2011. – С. 68-70.

56. Ярмол Л. Юридичне забезпечення в Україні права людини на віросповідання: загальнотеоретичні підстави удосконалення // Юридична Україна, 2003. – № 6. – С. 48-55.

57. Ярошенко О. Працевлаштування інвалідів: диференціація та проблеми правового регулювання / О.Ярошенко // Вісник Академії правових наук. – 2004. – № 3. – С.97-105.

58. Disability and Disabilism. URL: <https://www.coe.int/en/web/compass/disability-and-disabilism> (дата звернення: 16.12.2016).

59. Jayawickrama N. The Judicial Application of Human Rights Law: National, Regional and International Jurisprudence. – Cambridge, 2002. – 965 p.

60. Council Directive № 2000/43/EC of 29 June 2000 On implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin / [Electronic resource]. – Access mode :<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0043:en:HTML>.

Інтернет ресурси Офіційні веб-сторінки

1. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй (ООН). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.un.org>.
2. Офіційний сайт Європейського Союзу (ЄС). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.europa.eu>.
3. Офіційний сайт Організації Північноатлантичного Договору (НАТО). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nato.int>.
4. Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва у Європі (ОБСЄ). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.osce.org>.
5. Офіційний сайт Європейського поліцейського офісу (Європолу). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.europol.europa.eu>.
6. Офіційний сайт Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.interpol.int>.
7. Офіційний сайт Європейської організації з питань юстиції (Євроюсту). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eurojust.europa.eu/>
8. Департамент міжнародного поліцейського співробітництва (Інтерполу). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://interpol.np.gov.ua/>
9. Комітет міністрів ЄС. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coe.int/web/cm>
10. Парламентська асамблея Ради Європи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pace.coe.int/en/>
11. Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coe.int/en/web/congress/home>
12. Комісар Ради Європи з прав людини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: sionerwww.coe.int/en/web/commis
13. Європейський суд з прав людини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>
14. Міністерство закордонних справ України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mfa.gov.ua/ua/page/open/id/5045>
15. UNESCO and WSIS. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unesco.org>

Інші інформаційні ресурси

Законодавча влада

1. <http://www.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
2. <http://www.ombudsman.kiev.ua> – Уповноважений Верховної Ради з прав людини

Виконавча влада

1. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
2. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції

Судова влада

1. <http://www.scourt.gov.ua> – Верховний Суд України
2. <http://www.ccu.gov.ua/> – Конституційний Суд України
3. <http://vkksu.gov.ua/> – Вища кваліфікаційна комісія суддів України
4. <http://reyestr.court.gov.ua> – Єдиний державний реєстр судових рішень України

Науково-аналітичні ресурси

1. <https://www.liga.net> – останні юридичні та економічні новини
2. <https://www.niss.gov.ua> – Національний інститут стратегічних досліджень
3. <http://parlament.org.ua/> – Лабораторія законодавчих ініціатив
4. <http://www.pravo.org.ua> – Центр політико-правових реформ
5. <http://www.khpg.org/> – інформаційний портал Харківської правозахисної групи
6. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

ДОДАТКИ

КОНВЕНЦІЯ

про захист прав людини і основоположних свобод

Дата підписання: 04.11.1950.

Уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, беручи до уваги Загальну декларацію прав людини, проголошену Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року, беручи до уваги те, що ця Декларація має на меті забезпечити загальне та ефективне визнання і додержання проголошених у ній прав, те, що метою Ради Європи є досягнення тіснішого єднання між її членами і що одним із засобів досягнення цієї мети є забезпечення і розвиток прав людини та основоположних свобод, знову підтверджуючи свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать, сповнені рішучості, як уряди європейських держав, що є однодумцями і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, свободи і верховенства права, зробити перші кроки для забезпечення колективного гарантування певних прав, проголошених у Загальній декларації, домовилися про таке:

Стаття 1. Зобов'язання поважати права людини

Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

Розділ I

Права і свободи

Стаття 2. Право на життя

1. Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.

2. Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили:

- а) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства;
- б) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;
- с) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

Стаття 3. Заборона катування

Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 4. Заборона рабства і примусової праці

1. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані.

2. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.

3. Для цілей цієї статті значення терміну «примусова чи обов'язкова праця» не поширюється:

а) на будь-яку роботу, виконання якої зазвичай вимагається під час призначеного згідно з положеннями статті 5 цієї Конвенції тримання в умовах позбавлення свободи або під час умовного звільнення;

б) на будь-яку службу військового характеру або - у випадку, коли особа відмовляється від неї з мотивів особистих переконань у країнах, де така відмова визнається, - службу, яка вимагається замість обов'язкової військової служби;

с) на будь-яку службу, що вимагається у випадку надзвичайної ситуації або стихійного лиха, яке загрожує життю чи благополуччю суспільства;

д) на будь-яку роботу чи службу, яка є частиною звичайних громадянських обов'язків.

Стаття 5. Право на свободу та особисту недоторканність

1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

а) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;

б) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;

с) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;

д) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;

е) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;

ф) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

2. Кожен, кого заарештовано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою про підстави його арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти нього.

3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту «с» пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судові засідання.

4. Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування.

Стаття 6. Право на справедливий суд

1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або - тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, - коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

а) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;

б) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;

с) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або - за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника - одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;

д) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

е) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, - одержувати безоплатну допомогу перекладача.

Стаття 7. Ніякого покарання без закону

1. Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом. Також не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення.

2. Ця стаття не є перешкодою для судового розгляду, а також для покарання будь-якої особи за будь-яку дію чи бездіяльність, яка на час її вчинення становила кримінальне правопорушення відповідно до загальних принципів права, визнаних цивілізованими націями.

Стаття 8. Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 9. Свобода думки, совісті і релігії

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.

2. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 10. Свобода вираження поглядів

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспі-

льстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Стаття 11. Свобода зібрань та об'єднання

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів.

2. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави.

Стаття 12. Право на шлюб

Чоловік і жінка, що досягли шлюбного віку, мають право на шлюб і створення сім'ї згідно з національними законами, які регулюють здійснення цього права.

Стаття 13. Право на ефективний засіб юридичного захисту

Кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Стаття 14. Заборона дискримінації

Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою - статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою.

Стаття 15. Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації

1. Під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, будь-яка Висока Договірна Сторона може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом.

2. Наведене вище положення не може бути підставою для відступу від статті 2, крім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій, і від статей 3, 4 (пункт 1) і 7.

3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, використовуючи це право на відступ від своїх зобов'язань, у повному обсязі інформує Генерального секретаря Ради Європи про вжиті нею заходи і причини їх вжиття. Вона також повинна повідомити Генерального секретаря Ради Європи про час, коли такі заходи перестали застосовуватися, а положення Конвенції знову застосовуються повною мірою.

Стаття 16. Обмеження політичної діяльності іноземців

Жодне з положень статей 10, 11 і 14 не може розглядатись як таке, що забороняє Високим Договірним Сторонам встановлювати обмеження на політичну діяльність іноземців.

Стаття 17. Заборона зловживання правами

Жодне з положень цієї Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції.

Стаття 18. Межі застосування обмежень прав

Обмеження, дозволені згідно з цією Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, не застосовуються для інших цілей ніж ті, для яких вони встановлені.

Розділ II

Європейський суд з прав людини

Стаття 19. Створення Суду

Для забезпечення дотримання Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї створюється Європейський суд з прав людини, який далі називається «Суд». Він функціонує на постійній основі.

Стаття 20. Кількість суддів

Суд складається з такої кількості суддів, яка відповідає кількості Високих Договірних Сторін.

Стаття 21. Посадові критерії

1. Судді повинні мати високі моральні якості, а також мати кваліфікацію, необхідну для призначення на високу суддівську посаду, чи бути юристами з визнаним рівнем компетентності.

2. Судді беруть участь у роботі Суду в особистій якості.

3. Упродовж строку своїх повноважень судді не можуть займатися жодною діяльністю, що є не сумісною з їхньою незалежністю, безсторонністю або з вимогами щодо виконання посадових обов'язків на постійній основі; усі питання, що виникають внаслідок застосування цього пункту, вирішуються Судом.

Стаття 22. Вибори суддів

Судді обираються Парламентською Асамблеєю від кожної Високої Договірної Сторони більшістю поданих голосів за списком з трьох кандидатів, запропонованих відповідною Високою Договірною Стороною.

Стаття 23. Строк повноважень і звільнення з посади

1. Судді обираються строком на дев'ять років. Вони не можуть бути переобрані.
2. Строк повноважень суддів спливає, коли вони досягають 70-річного віку.
3. Судді обіймають посаду доти, доки їх не замінять. Проте вони продовжують вести ті справи, які вже є в їхньому провадженні.
4. Жодний суддя не може бути звільнений з посади, якщо тільки інші судді більшістю у дві третини голосів не ухвалють рішення про його невідповідність установленим вимогам.

Стаття 24. Канцелярія і доповідачі

1. Суд має канцелярію, функції та організація якої визначені Регламентом Суду.
2. Коли Суд засідає у складі одного судді, Суду надають допомогу доповідачі, які діють під керівництвом Голови Суду. Вони входять до складу канцелярії Суду.

Стаття 25. Пленарні засідання Суду

Суд на пленарних засіданнях:

- a) обирає Голову Суду та одного чи двох заступників Голови Суду строком на три роки; вони можуть бути переобрані;
- b) створює палати на встановлений строк;
- c) обирає голів палат; вони можуть бути переобрані;
- d) приймає Регламент Суду;
- e) обирає Секретаря Суду та одного чи більше заступників Секретаря;
- f) звертається з будь-яким клопотанням згідно з пунктом 2 статті 26.

Стаття 26. Одноособовий склад Суду, комітети, палати та Велика палата

1. Для розгляду переданих йому справ Суд засідає у складі одного судді, комітетами у складі трьох суддів, палатами у складі семи суддів і Великою палатою у складі сімнадцяти суддів. Палати Суду створюють комітети на встановлений строк.
2. За клопотанням пленарного засідання Суду Комітет Міністрів може, однакостайним рішенням і на встановлений строк, зменшити кількість суддів у палатах до п'яти.
3. Коли суддя засідає одноособово, він не розглядає жодної заяви проти Високої Договірної Сторони, від якої цього суддю було обрано.
4. Суддя, обраний від Високої Договірної Сторони, яка є стороною у справі, є *ex officio* членом палати або Великої палати. У разі відсутності такого судді або якщо він не може брати участь у засіданнях, Голова Суду вибирає зі списку, поданого заздалегідь цією Стороною, особу, яка засідає як суддя.
5. До складу Великої палати входять також Голова Суду, заступники Голови, голови палат та інші судді, яких визначено відповідно до Регламенту

Суду. Якщо справа передається до Великої палати згідно зі статтею 43, у Великій палаті не може засідати жодний суддя з палати, яка постановила рішення у справі, за винятком голови палати і судді, який засідав від заінтересованої Високої Договірної Сторони.

Стаття 27. Компетенція суддів, які засідають одноособово

1. Суддя, який засідає одноособово, може оголосити неприйнятною або вилучити з реєстру справ заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо таке рішення може бути прийняте без додаткового вивчення.

2. Це рішення є остаточним.

3. Якщо суддя, який засідає одноособово, не оголошує заяву неприйнятною або не вилучає її з реєстру справ, то цей суддя передає її до комітету або палати для подальшого розгляду.

Стаття 28. Компетенція комітетів

1. Стосовно заяви, поданої згідно зі статтею 34, комітет може одностайним голосуванням:

а) оголосити її неприйнятною або вилучити її з реєстру справ, якщо таке рішення може бути прийняте без додаткового вивчення; або

б) оголосити її прийнятною і одночасно постановити рішення по суті, якщо покладене в основу справи питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї є предметом усталеної практики Суду.

2. Рішення та рішення по суті, передбачені пунктом 1, є остаточними.

3. Якщо суддя, обраний від Високої Договірної Сторони, яка є стороною у справі, не є членом комітету, комітет може на будь-якій стадії провадження запросити цього суддю зайняти місце одного з членів комітету, беручи до уваги всі відповідні чинники, у тому числі те, чи заперечувала ця Сторона проти застосування процедури, передбаченої підпунктом "b" пункту 1.

Стаття 29. Рішення палат щодо прийнятності та суті заяв

1. Якщо згідно зі статтею 27 чи статтею 28 не прийнято жодного рішення, або згідно зі статтею 28 не постановлено жодного рішення по суті, палата приймає рішення щодо прийнятності та суті індивідуальних заяв, поданих згідно зі статтею 34. Рішення щодо прийнятності може бути прийняте окремо.

2. Палата приймає рішення щодо прийнятності та суті міждержавних заяв, поданих згідно зі статтею 33. Рішення щодо прийнятності приймається окремо, якщо Суд за виняткових обставин не вирішить інакше.

Стаття 30. Відмова від розгляду справи на користь Великої палати

Якщо справа, яку розглядає палата, порушує істотні питання щодо тлумачення Конвенції чи протоколів до неї або якщо вирішення питання, яке вона розглядає, може мати наслідком несумісність із рішенням, постановленим Судом раніше, палата може в будь-який час до постановлення свого рішення відмовитися від розгляду справи на користь Великої палати, якщо жодна зі сторін у справі не заперечує проти цього.

Стаття 31. Повноваження Великої палати

Велика палата:

а) приймає рішення щодо заяв, поданих згідно зі статтею 33 чи статтею 34, якщо палата відмовляється від розгляду справи згідно зі статтею 30 або якщо справу було передано їй на розгляд згідно зі статтею 43;

б) приймає рішення з питань, поданих Суду Комітетом Міністрів згідно з пунктом 4 статті 46;

с) розглядає запити про надання консультативних висновків, подані згідно зі статтею 47.

Стаття 32. Юрисдикція Суду

1. Юрисдикція Суду поширюється на всі питання тлумачення і застосування Конвенції та протоколів до неї, подані йому на розгляд відповідно до статей 33, 34, 46 і 47.

2. У випадку виникнення спору щодо юрисдикції Суду спір вирішує сам Суд.

Стаття 33. Міждержавні справи

Будь-яка Висока Договірна Сторона може передати на розгляд Суду питання про будь-яке порушення положень Конвенції та протоколів до неї, яке допущене, на її думку, іншою Високою Договірною Стороною.

Стаття 34. Індивідуальні заяви

Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права.

Стаття 35. Умови прийнятності

1. Суд може брати справу до розгляду лише після того, як було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту, згідно із загальновизнаними принципами міжнародного права, і впродовж шести місяців від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні.

2. Суд не розглядає жодної індивідуальної заяви, поданої згідно зі статтею 34, якщо вона:

а) є анонімною; або

б) за своєю суттю є ідентичною до заяви, що вже була розглянута Судом чи була подана на розгляд до іншого міжнародного органу розслідування чи врегулювання, і якщо вона не містить нових фактів у справі.

3. Суд оголошує неприйнятною будь-яку індивідуальну заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо він вважає:

а) що ця заява несумісна з положеннями Конвенції або протоколів до неї, явно необґрунтована або є зловживанням правом на подання заяви; або

б) що заявник не зазнав суттєвої шкоди, якщо тільки повага до прав людини, гарантованих Конвенцією і протоколами до неї, не вимагає розгляду

заяви по суті, а також за умови, що на цій підставі не може бути відхилена жодна справа, яку національний суд не розглянув належним чином.

4. Суд відхиляє будь-яку заяву, яку він вважає неприйнятною згідно з цією статтею. Він може зробити це на будь-якій стадії провадження у справі.

Стаття 36. Участь третьої сторони

1. У всіх справах, які розглядає палата або Велика палата, Висока Договірна Сторона, громадянин якої є заявником, має право подавати свої письмові зауваження і брати участь у слуханнях.

2. В інтересах належного здійснення правосуддя Голова Суду може запропонувати будь-якій Високій Договірній Стороні, яка не є стороною в судовому розгляді, чи будь-якій заінтересованій особі, яка не є заявником, подати свої письмові зауваження або взяти участь у слуханнях.

3. У всіх справах, які розглядає палата або Велика палата, Комісар Ради Європи з прав людини має право подавати свої письмові зауваження і брати участь у слуханнях.

Стаття 37. Вилучення заяв з реєстру справ

1. Суд може на будь-якій стадії провадження у справі прийняти рішення про вилучення заяви з реєстру, якщо обставини дають підстави дійти висновку:

- a) що заявник не має наміру далі підтримувати свою заяву; або
- b) що спір уже вирішено; або
- c) що на будь-якій іншій підставі, встановленій Судом, подальший розгляд заяви не є виправданим.

Проте Суд продовжує розгляд заяви, якщо цього вимагає повага до прав людини, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї.

2. Суд може прийняти рішення про поновлення заяви в реєстрі справ, якщо він вважає, що це виправдано обставинами.

Стаття 38. Розгляд справи

Суд розглядає справу разом з представниками сторін і, у разі необхідності, проводить розслідування, для ефективного здійснення якого заінтересовані Високі Договірні Сторони створюють усі необхідні умови.

Стаття 39. Досягнення дружнього врегулювання

1. На будь-якій стадії провадження Суд може надати себе у розпорядження заінтересованих сторін для забезпечення дружнього врегулювання спору на основі поваги до прав людини, як їх визначає Конвенція та протоколи до неї.

2. Процедура, що здійснюється відповідно до пункту 1, є конфіденційною.

3. У разі досягнення дружнього врегулювання Суд вилучає справу з реєстру, прийнявши рішення, яке містить лише стислий виклад фактів і досягнутого вирішення.

4. Це рішення передається Комітетові Міністрів, який здійснює нагляд за виконанням умов дружнього врегулювання, викладених у рішенні.

Стаття 40. Слухання у відкритому засіданні та доступ до документів

1. Слухання проводяться у відкритому засіданні, якщо Суд за виняткових обставин не вирішить інакше.

2. Доступ до документів, переданих до канцелярії, є відкритим, якщо Голова Суду не вирішить інакше.

Стаття 41. Справедлива сатисфакція

Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію.

Стаття 42. Рішення палат

Рішення палат стають остаточними відповідно до пункту 2 статті 44.

Стаття 43. Передання справи на розгляд Великої палати

1. Упродовж трьох місяців від дати ухвалення рішення палатою будь-яка сторона у справі може, у виняткових випадках, звернутися з клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати.

2. Колегія у складі п'яти суддів Великої палати приймає таке клопотання, якщо справа порушує серйозне питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї або важливе питання загального значення.

3. Якщо колегія приймає клопотання, Велика палата вирішує справу шляхом постановлення рішення.

Стаття 44. Остаточні рішення у справі

1. Рішення Великої палати є остаточним.

2. Рішення палати стає остаточним:

а) якщо сторони заявляють, що вони не звертатимуться з клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати; або

б) через три місяці від дати постановлення рішення, якщо клопотання про передання справи на розгляд Великої палати не було заявлено; або

с) якщо колегія Великої палати відхиляє клопотання про передання справи на розгляд Великої палати згідно зі статтею 43.

3. Остаточне рішення опубліковується.

Стаття 45. Умотивованість рішень у справі та ухвал

1. Рішення у справі, а також ухвали про прийнятність або неприйнятність заяв мають бути вмотивовані.

2. Якщо рішення у справі повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

Стаття 46. Обов'язкова сила рішень та їх виконання

1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами.

2. Остаточне рішення Суду передається Комітетові Міністрів, який здійснює нагляд за його виконанням.

3. Якщо Комітет Міністрів вважає, що нагляд за виконанням остаточного рішення ускладнений проблемою тлумачення рішення, він може звернутися до Суду з метою надання відповідного роз'яснення. Рішення про звернення

ухвалюється більшістю у дві третини голосів представників, які мають право засідати в Комітеті.

4. Якщо Комітет Міністрів вважає, що Висока Договірна Сторона відмовляється виконувати остаточне рішення у справі, в якій вона є стороною, він може, після формального повідомлення цієї Сторони і шляхом ухвалення рішення більшістю у дві третини голосів представників, які мають право засідати в Комітеті, звернутися до Суду з питанням про додержання цієї Стороною свого зобов'язання згідно з пунктом 1.

5. Якщо Суд встановлює порушення пункту 1, він передає справу Комітетові Міністрів з метою визначення заходів, яких необхідно вжити. Якщо Суд не встановлює порушення пункту 1, він передає справу Комітетові Міністрів, який приймає рішення про закриття розгляду справи.

Стаття 47. Консультативні висновки

1. Суд може, на запит Комітету Міністрів, надавати консультативні висновки з правових питань, які стосуються тлумачення Конвенції та протоколів до неї.

2. Такі висновки не поширюються на питання, що стосуються змісту чи обсягу прав і свобод, визначених у розділі I Конвенції та протоколах до неї, чи на будь-які інші питання, які Суд або Комітет Міністрів може розглядати внаслідок будь-якого провадження, що може бути порушене відповідно до Конвенції.

3. Рішення Комітету Міністрів про подання запиту щодо консультативного висновку Суду ухвалюються більшістю голосів представників, які мають право засідати в Комітеті.

Стаття 48. Консультативна компетенція Суду

Суд вирішує, чи належить запит Комітету Міністрів щодо надання консультативного висновку до його компетенції, визначеної в статті 47.

Стаття 49. Умотивованість консультативних висновків

1. Консультативні висновки Суду мають бути вмотивовані.

2. Якщо консультативний висновок повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

3. Консультативні висновки Суду передаються Комітетові Міністрів.

Стаття 50. Витрати на забезпечення діяльності Суду

Витрати на забезпечення діяльності Суду покладено на Раду Європи.

Стаття 51. Привілеї та імунітети суддів

Судді під час виконання своїх обов'язків користуються привілеями та імунітетами, передбаченими у статті 40 Статуту Ради Європи та угодах, укладених згідно з цією статтею Статуту.

Розділ III

Інші положення

Стаття 52. Запити Генерального секретаря

На запит Генерального секретаря Ради Європи будь-яка Висока Договірна Сторона надає роз'яснення стосовно того, яким чином її національне право забезпечує ефективне виконання будь-якого з положень цієї Конвенції.

Стаття 53. Гарантія визнаних прав людини

Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що обмежує чи унеможливає будь-які права людини та основоположні свободи, які можуть бути визнані на підставі законів будь-якої Високої Договірної Сторони чи будь-якою іншою угодою, стороною якої вона є.

Стаття 54. Повноваження Комітету Міністрів

Ніщо в цій Конвенції не стоїть на перешкоді повноваженням Комітету Міністрів, наданим йому Статутом Ради Європи.

Стаття 55. Відмова від інших засобів урегулювання спорів

Високі Договірні Сторони погоджуються, що без спеціальної домовленості вони не користуватимуться існуючими між ними чинними договорами, конвенціями або деклараціями для вирішення - шляхом звернення - спору, який виникає внаслідок тлумачення або застосування цієї Конвенції, засобами врегулювання спорів, не передбаченими цією Конвенцією.

Стаття 56. Територіальне застосування

1. Будь-яка держава може при ратифікації чи будь-коли після цього заявити шляхом повідомлення Генеральному секретареві Ради Європи про те, що дія цієї Конвенції поширюється, з урахуванням пункту 4 цієї статті, на всі чи деякі з територій, за міжнародні відносини яких вона є відповідальною.

2. Дія Конвенції поширюється на територію або території, визначені в повідомленні, з тридцятого дня після отримання цього повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.

3. Однак положення цієї Конвенції застосовуються до таких територій з належним урахуванням місцевих вимог.

4. Будь-яка держава, яка зробила заяву відповідно до пункту 1 цієї статті, може будь-коли після цього оголосити від імені однієї або кількох територій, яких стосується заява, що вона визнає компетенцію Суду приймати скарги від окремих осіб, неурядових організацій або груп осіб згідно зі статтею 34 Конвенції.

Стаття 57. Застереження

1. Будь-яка держава може при підписанні цієї Конвенції або депонуванні своєї ратифікаційної грамоти зробити застереження стосовно будь-якого окремого положення Конвенції з огляду на те, що будь-який чинний на той

час на її території закон не відповідає цьому положенню. Застереження загального характеру згідно із цією статтею не дозволяються.

2. Будь-яке застереження, зроблене згідно із цією статтею, має містити стислий виклад відповідного закону.

Стаття 58. Денонсація

1. Висока Договірна Сторона може денонсувати цю Конвенцію тільки зі спливом п'ятирічного строку від дати, коли вона стала її стороною, і через шість місяців після подання відповідного повідомлення Генеральному секретареві Ради Європи, який інформує про це інші Високі Договірні Сторони.

2. Така денонсація не звільняє зацікавлену Високу Договірну Сторону від її зобов'язань за цією Конвенцією стосовно будь-якого діяння, яке могло бути порушенням таких зобов'язань і могло бути здійснене нею до дати, від якої денонсація набирає чинності.

3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, яка перестає бути членом Ради Європи, перестає бути і стороною цієї Конвенції на тих самих умовах.

4. Відповідно до положень попередніх пунктів, Конвенція може бути денонсована стосовно будь-якої території, на яку поширювалася її дія згідно із заявою, зробленою на підставі статті 56.

Стаття 59. Підписання і ратифікація

1. Ця Конвенція відкрита для підписання членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти передаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи.

2. До цієї Конвенції може приєднатися Європейський Союз.

3. Ця Конвенція набирає чинності після депонування десяти ратифікаційних грамот.

4. Стосовно будь-якого підписанта цієї Конвенції, що ратифікуватиме її після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності з дня депонування його ратифікаційної грамоти.

5. Генеральний секретар Ради Європи повідомляє всіх членів Ради Європи про набрання Конвенцією чинності, про Високі Договірні Сторони, які ратифікували її, та про подальше депонування ратифікаційних грамот.

Учинено в Римі 4 листопада 1950 року англійською і французькою мовами, обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігається в архіві Ради Європи. Генеральний секретар надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожному підписантові.

Загальна стаття 3

***всіх чотирьох Женевських конвенцій про захист жертв війни від
12.08.1949 р.***

Стаття 3.

У випадку збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру та виникає на території однієї з Високих Договірних Сторін, кожна сторона конфлікту зобов'язана застосовувати як мінімум такі положення:

1) З особами, які не беруть активної участі у воєнних діях, зокрема з тими особами зі складу збройних сил, які склали зброю, а також тими, які припинили участь у воєнних діях у зв'язку з хворобою, пораненням, триманням під арештом чи з будь-якої іншої причини, поводяться за будь-яких обставин гуманно, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, релігії чи вірування, статі, походження чи майнового становища чи будь-якими іншими аналогічними критеріями.

Із цією метою заборонено зараз і надалі вчиняти стосовно зазначених вище осіб такі дії:

a) насилля над життям та особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури;

b) захоплення заручників;

c) наругу над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження;

d) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії визнані цивілізованими народами як необхідні.

2. Підбирати поранених і хворих та надавати їм допомогу.

Безстороння гуманітарна організація, наприклад Міжнародний комітет Червоного Хреста, може запропонувати свої послуги сторонам конфлікту.

Крім того, сторони конфлікту повинні шляхом укладення спеціальних угод докладати зусиль з метою введення в дію всіх або частини інших положень цієї Конвенції.

Застосування попередніх положень не впливає на правовий статус сторін конфлікту.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Опис навчальної дисципліни	5
Компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни	6
Програма навчальної дисципліни.....	7
Тематичний план	12
Теми семінарських і практичних занять	14
Теми для самостійного опрацювання.....	16
Оцінювання результатів освітньої діяльності.....	22
Плани семінарських занять і самостійних	23
Питання для підготовки до заліку	71
Вимоги до написання домашніх контрольних робіт	73
Варіанти домашніх контрольних робіт	75
Список джерел та літератури.....	79
Додатки	93

Навчальне видання

ЮРЧЕНКО Микола Миколайович
КОСТОВА Наталія Іванівна

МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку 23.02.2021. Формат 60х84/8. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman» / Друк різнографія. Ум. друк .арк. 6,8
Надруковано з готового оригінал-макету.
Наклад 50 прим.
Видавництво ОДУВС
м. Одеса, вул. Успенська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.